

Crna Gora
Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma

**PREDLOG IZVJEŠTAJA O REALIZACIJI AKCIONOG PLANA
ZA SPROVOĐENJE STRATEGIJE RAZVOJA ŽENSKOG PREDUZETNIŠTVA 2021-2024,
ZA 2022. GODINU**

Podgorica, jun 2023. godine

I UVOD

Izveštaj o realizaciji Akcionog plana Strategije za razvoj ženskog preduzetništva u Crnoj Gori 2021-2024, za 2022. godinu, predstavlja analizu aktivnosti u okviru operativnih ciljeva i mjera definisanih godišnjim Akcionim planom. Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma kao koordinator navedenog strateškog dokumenta kontinuirano je pratilo realizaciju mjera i aktivnosti na unapređenju daljeg razvoja politike ženskog preduzetništva. U kreiranju ovog izvještaja učestvovali su predstavnici Radne grupe za izradu Strategije razvoja ženskog preduzetništva 2021-2024 (imenovani Odlukom Ministarstva ekonomije, br.004-305/20-926/16 od 09. aprila 2020. godine) i Radne grupe za ekonomsko osnaživanje žena formirane u okviru Savjeta za konkurentnost, kako bi Izveštaj predstavljao realnu sliku realizacije Akcionog plana Strategije za razvoj ženskog preduzetništva u Crnoj Gori za 2022. godinu.

Akcionni plan za 2021-2022. godinu obuhvata 6 operativnih ciljeva, sa ukupno 75 aktivnosti koje su u funkciji realizacije 3 strateška cilja:

- Strateški cilj 1: Izgradnja ambijenta povoljnog za održivi razvoj ženskog preduzetništva;
- Strateški cilj 2: Obezbjedivanje boljeg pristupa finansijama i jačanje konkurentnosti ženskog biznisa;
- Strateški cilj 3: Zagovaranje interesa i pozicioniranost žena preduzetnica;

Podaci prikupljeni za potrebe izrade Izveštaja za 2022. godinu ukazuju da je nivo ispunjenosti planiranih aktivnosti veoma visok, a uz to i znatno veći od onog ostvarenog prethodne godine. Naime, ispunjenost ukupno planiranih aktivnosti u 2022. godini iznosi 93,33%, što predstavlja povećanje od 6,02 procentna poena u odnosu na pokazatelj za 2021. godinu (88%).

Ukupan iznos sredstava utrošenih za realizaciju Akcionog plana za 2022. godinu iznosi 20,8 miliona eura i znatno je veći od ukupnog utroška finansijskih sredstava u 2021. godini (skoro 9,1 miliona eura), ali i od ukupno planiranih sredstava za 2022. godinu (829.200 eura). Zabilježeno povećanje ukupnog iznosa utrošenih u odnosu na planirana sredstava (od skoro 20 miliona eura) nastalo je kao rezultat dodatne finansijske podrške IRF-a (19,2 miliona eura), kao i dodatnih sredstava obezbijedenih od strane drugih institucija/organizacija (nešto preko 800.000 eura). U tom dijelu treba istaći da su sredstva za 2022. godine planirana indikativno, shodno zvaničnom budžetu za 2021. godinu koji je bio raspoloživ prilikom donošenja Akcionog plana za 2021-2022. To se ne odnosi na kredite IRF-a, jer ova finansijska institucija, do sada, nije planirala iznos odobrenja pojedinačno po kreditnim linijama, niti po onima koje se odnose na žensko preduzetništvo.

U posmatranom periodu, u Crnoj Gori je zabilježeno unapređenje okvira za razvoj ženskog preduzetništva. To potvrđuje i najnoviji OECD Izveštaj "Indeks politike za MSP: Zapadni Balkan i

Turska 2022¹ koji daje sveobuhvatan pregled implementacije deset principa Akta o malim preduzećima za Evropu (eng. Small Business Act for Europe, SBA) u regionu proširenja EU i prati napredak postignut od 2019. godine.

Prema ovom Izvještaju, Crna Gora je zauzela visoku drugu poziciju (nakon Turske) u sprovođenju politike ženskog preduzetništva (pod-dimenzija 1b). Preciznije, po Izvještaju OECD-a iz 2022. godine, indikator učinka vezan za ostvarenost ciljeva SBA u okviru pod-dimenzije “1b: žensko preduzetništvo”, pokazuje da je Crna Gora u tematskom bloku *Planiranje i dizajn politike*, premašila cilj definisan Strategijom i ostvarila ocjenu (5.00) koja je znatno viša od ocjene planirane za kraj 2022. godine (4.50). Time je potvrđeno da je unapređenje politika i saradnje između javnog i privatnog sektora na polju ženskog preduzetništva dalo značajne rezultate, te da svi ključni stejkolderi koji se bave politikom razvoja ženskog preduzetništva daju pun doprinos u implementaciji mjera i aktivnosti predviđenih samom Strategijom. Osim navedenog, napredak je zabilježen i u tematskom bloku *Implementacija* gdje je Crna Gora takođe ostvarila napredak, odnosno ocjenu koja je poboljšana (4.11) čak i u odnosu na vrijednost planiranu za kraj 2022. god. (3.60), a što pokazuje da su mjere preduzete u oblasti implementacije politike ženskog preduzetništva i unapređenja znanja i vještina MSP u vlasništvu žena dale značajan doprinos. Takav se zaključak može donijeti i za tematski blok *Monitoring i evaluacija* u okviru kog je ocjena Crne Gore takođe poboljšana (3.50), što važi i u odnosu na vrijednost koja je po istom planirana za kraj 2022. godine (3.10).

Tabela 1: Izvještaj OECD za Zapadni Balkan i Tursku

Poddimenzija 1b: Žensko preduzetništvo								
	ALB	BIH	KOS	MKD	MNE	SRB	TUR	Prosjek za Zapadni Balkan
Planiranje i dizajn politike	3.80	4.20	3.40	2.60	5.00	4.60	4.20	3.97
Implementacija politike	4.02	3.49	3.49	2.96	4.11	3.76	5.00	3.83
Monitoring i evaluacija	3.00	4.25	3.00	1.00	3.50	3.00	4.00	2.11
Prosječna ocjena	3.75	3.85	3.36	2.46	4.26	3.86	4.56	3.73

Izvor: OECD, *Index politika za MSP: Zapadni Balkan i Turska 2022*

Prema podacima Uprave prihoda i carina, u Crnoj Gori je na kraju **2022.** godine poslovalo ukupno 39.852 MMSP (zapošljavaju 129,473 lica) od kojih je **u vlasništvu žena 9.937 MMSP (24.93%) koja zapošljavaju 24,062 lica odnosno 18,6%**. Takođe u Crnoj Gori posluje i 8.158 preduzetnika (zapošljavaju 2,849 lica), od čega je **2.576 žena preduzetnica (31,58%) koje zapošljavaju 874 lica.**

¹ OECD (2022), *SME Policy Index: Western Balkans and Turkey 2022: Assessing the Implementation of the Small Business Act for Europe*, Dostupno na: <https://doi.org/10.1787/b47d15f0-en>

U tabelama u nastavku dat je pregled promjena koje su u periodu 2015-2022. godina nastale u oblasti ženskog preduzetništva.

Tabela 2: Broj žena vlasnica MMSP u odnosu na ukupan broj MMSP: 2015 / 2022

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ukupan broj MMSP	24,455	25,440	26,755	29,534	32,084	33,157	34,853	39,852
Žene vlasnice MMSP	4,599	5,233	5,820	6,460	6,996	7,584	8,521	9,937
% žena vlasnica	18.81	20.57	21.75	21.87	21.81	22.87	24.45	24.93

Izvor: Uprava prihoda i carina, decembar 2022

Tabela 3: Broj žena preduzetnica u odnosu na ukupan broj preduzetnika/ca: 2015 / 2022

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ukupan broj preduzetnika/ca	9,579	9,521	9,391	9,335	9,104	8,772	8,152	8,158
Žene preduzetnice	3,072	2,980	2,865	2,673	2,802	2,778	2,563	2,576
% žena preduzetnica	32.07	31.30	30.51	28.63	30.78	31.67	31.44	31.58

Izvor: Uprava prihoda i carina, decembar 2022

Podaci iz ove dvije tabele ukazuju da žensko preduzetništvo 2021. i 2022. godine karakteriše trend sličan onom iz prethodnog perioda. Naime, u odnosu na 2020. godinu, primjetan je rast broja MMSP u vlasništvu žena u obje posmatrane godine, dok promjene u broju žena preduzetnica prati i ranije prisutna cikličnost – manji pad u 2021.god. (0.23 procentna poena) i blagi oporavak tj. ponovni rast u 2022.god. Navedeni pokazatelji, između ostalog, govore o održivosti i većoj otpornosti ženskog biznisa na razne eksterne šokove, poput onih nastalih pod uticajem COVID-19 krize koja se izuzetno negativno odrazila na ukupnu crnogorsku privredu. To potvrđuju i podaci iz istraživanja UPGC² po kojem je, u trećem i četvrtom kvartalu 2020. godine, čak 85% ispitanih žena u biznisu (vlasnice MMSP i preduzetnice) zabilježilo pad prihoda u odnosu na isti period 2019. godine, dok je njih 69% prijavilo pad produktivnosti u odnosu na 2019. god.

² UPGC, Uticaj Covid-a na poslovanje žena preduzetnica u Crnoj Gori, mart 2021.

Također, 39% ispitanica je ocijenilo da će im nakon završetka krize za oporavak trebati više od godinu dana, dok je 43% navelo da će taj period iznositi od 6 mjeseci do godinu dana.

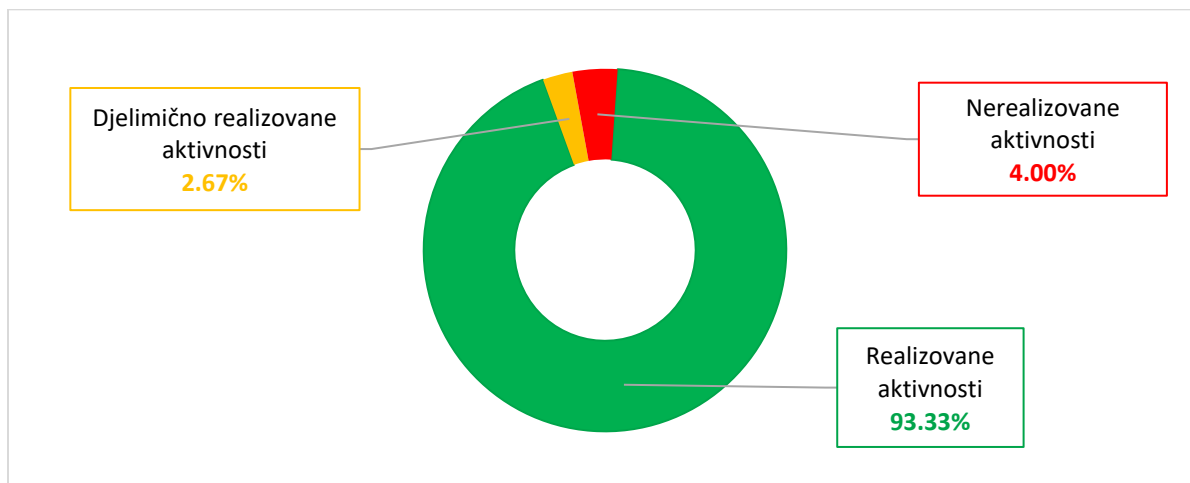
1. STEPEN REALIZACIJE/NERREALIZACIJE AKTIVNOSTI

1.1. Stepen realizacije po aktivnostima

Većina aktivnosti definisanih Akcionim planom za 2022. godinu uspješno je realizovana, i to po osnovu koordiniranog pristupa implementaciji, kao i aktivnog angažovanja ključnih aktera iz sfere ženskog preduzetništva, uključujući članice Ekspertske grupe za ekonomsko osnaživanje žena u okviru Savjeta za konkurentnost.

Od ukupno **75 aktivnosti** predviđenih Akcionim planom za 2022. godinu, **70 aktivnosti** je u potpunosti (uspješno) realizovano ili se realizuje u kontinuitetu, **2 aktivnosti** su djelimično realizovane, dok **3 planirane aktivnosti** nijesu realizovane, što predstavlja **93,33% ispunjenosti ukupno planiranih aktivnosti**.

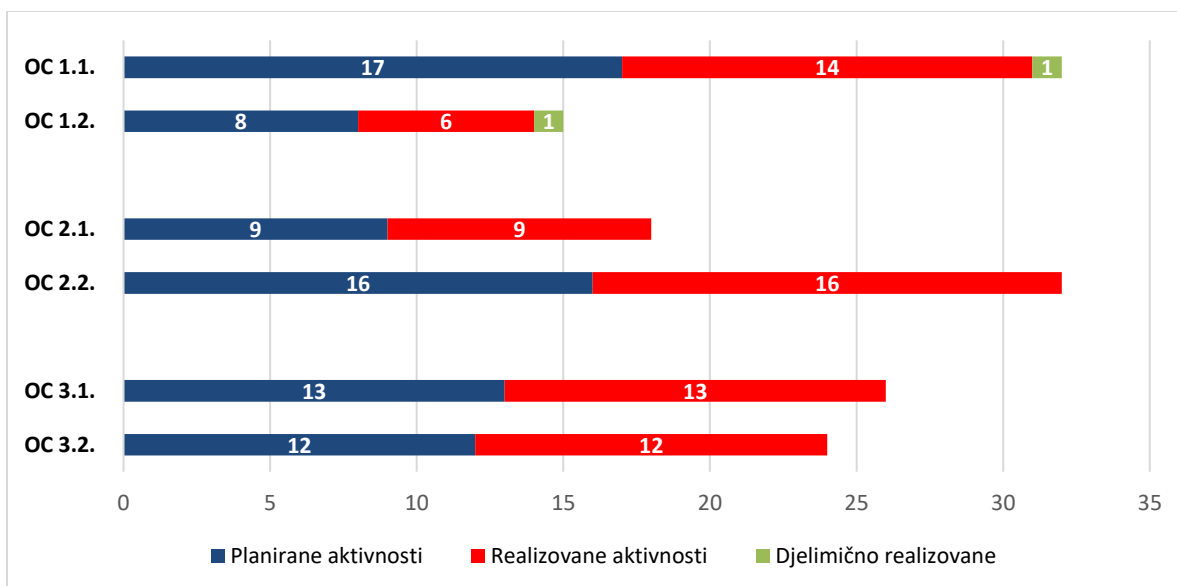
Grafik 1. Stepen realizacije aktivnosti

1.2. Stepen realizacije po strateškim i operativnim ciljevima

Od ukupnog broja aktivnosti (75), u okviru **Strateškog cilja 1** ukupno je planirano 25 aktivnosti (OC 1.1 - 17 aktivnosti i OC 1.2 - 8 aktivnosti), od čega je realizovano 20 (OC 1.1 -14 aktivnosti i OC 1.2 - 6 aktivnosti), djelimično su realizovane 2 aktivnosti, a 3 aktivnosti nijesu realizovane. U okviru **Strateškog cilja 2**, planirano je također 25 aktivnosti (OC 2.1 - 9 aktivnosti i OC 2.2 - 16 aktivnosti), od čega su svih 25 realizovane. Za Strateški cilj 3, od ukupno 25 aktivnosti (OC 3.1 -13 aktivnosti i OC 3.2 - 12 aktivnosti), svih 25 je uspješno realizovano.

Grafik 2. Stepen realizacije aktivnosti po strateškim/operativnim ciljevima

Operativni cilj 1.1. Unaprijediti politiku ženskog preduzetništva shodno potrebama razvoja biznisa u vlasništvu žena preduzetnica

U okviru **operativnog cilja 1.1:** Unaprijediti politiku ženskog preduzetništva shodno potrebama razvoja biznisa u vlasništvu žena preduzetnica, od ukupno 17 aktivnosti, realizovano je 14 aktivnosti (2 nerealizovane aktivnosti i 1 djelimično realizovana). Realizovane aktivnosti se uglavnom odnose na unaprjeđenje postojećih propisa i politika koje su od važnosti za razvoj ženskog preduzetništva, kao i na unaprjeđenje saradnje izmedju javnog i privatnog sektora.

Operativni cilj 1.2. Unaprijediti razvoj institucionalne infratructure koja promovise žensko preduzetništvo i obezbjeđuje pružanje savjetodavnih, poslovnih usluga i ubuka shodno potrebama preduzetnica

U okviru **operativnog cilja 1.2** Unaprijediti razvoj institucionalne infratructure koja promovise žensko preduzetništvo i obezbjeđuje pružanje savjetodavnih, poslovnih usluga i ubuka shodno potrebama preduzetnica, od ukupno 8 aktivnosti, realizovano je 6 aktivnosti (1 nerealizovana i 1 djelimično realizovana aktivnosti) koje se uglavnom odnose na unaprjeđenje poslovne infrastrukture za žensko preduzetništvo i njihovu međusobnu koordinaciju.

Operativni cilj 2.1. Bolji pristup finansijama

U okviru **operativnog cilja 2.1:** Bolji pristup finansijama, realizovano je svih 9 aktivnosti (nema nerealizovanih ili djelimično realizovanih) koje se najvećim dijelom odnose na obezbjeđenje finansijske podrške ženskom preduzetništvu na lokalnom i nacionalnom nivou.

Operativni cilj 2.2. Unaprijediti raspoloživost i dostupnost savjetodavnih usluga i programske podrške koja doprinosi razvoju preduzeća u vlasništvu žena preduzetnica

U okviru **operativnog cilja 2.2:** Unaprijediti raspoloživost i dostupnost savjetodavnih usluga i programske podrške koja doprinosi razvoju preduzeća u vlasništvu žena preduzetnica, realizovano je svih 16 aktivnosti (nema nerealizovanih ili djelimično realizovanih) koje se uglavnom odnose na podizanje kapaciteta institucija/organizacija za pružanje informativnih i savjetodavnih usluga ženskom biznisu, kao i na programsku finansijsku podršku ženama preduzeticama,

Operativni cilj 3.1. Jačanje ženskog preduzetništva kroz savremene forme poslovnog povezivanja i lakši pristup novim tržištima

U okviru **operativnog cilja 3.1:** Jačanje ženskog preduzetništva kroz savremene forme poslovnog povezivanja i lakši pristup novim tržištima, realizovano je svih 13 aktivnosti (nema nerealizovanih ili djelimično realizovanih) koje se uglavnom odnose na podsticanje preduzetnica da razumiju koristi od kreiranja zajedničkih mreža i zagovaraja svoje interese kroz njih.

Operativni cilj 3.2. Promovisanje i podsticanje efikasne implementacije politike ženskog preduzetništva

U okviru **operativnog cilja 3.2:** Promovisanje i podsticanje efikasne implementacije politike ženskog preduzetništva, realizovano je svih 12 aktivnosti (nema nerealizovanih ili djelimično realizovanih) koje se odnose na promociju ženskog preduzetništva kroz organizaciju konferencija, radionica, kao i medijskih nastupa i dodjelu nagrada uspješnim preduzeticama.

1.3 Aktivnosti koje se nijesu realizovale u roku

Od ukupno 75 aktivnosti predviđenih Akcionim planom za 2022. godinu, 3 aktivnosti koje nijesu realizovane u skladu sa planom navedene su u nastavku:

- 1.1.1.7. Unaprijediti Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom u dijelu podsticajnih mjera za razvoj i unapređenje preduzetništva žena s invaliditetom.
Objašnjenje: Izrada Zakona odložena je za 2023. godinu, a njegovo usvajanje za 2024. godinu.
- 1.1.2.1. Uspostaviti komunikaciju između predstavnika Ministarstva odbrane (MO) koji će se baviti pitanjima tranzicije kadra i relevantnih aktera koji bi predstavili načine i modele podrške ženama u preduzetništvu.
Objašnjenje: Realizacija aktivnosti odložena je za 2023. godinu.
- 1.2.3.2. Razviti program obuka za pokretanje i razvoj ženskog biznisa - na osnovu rezultata TNA analize.
Objašnjenje: Novi rok za realizaciju aktivnosti je 2024. godina.³

Shodno roku na koji su prolongirane, sve tri aktivnosti treba da budu realizovane u toku implementacije Akcionog plana za 2023-2024. godinu u koji su već uključene.

³ Ova aktivnost je uslovljena realizacijom aktivnosti 1.2.3.1. *Sprovesti analizu potreba za obukama (TNA) za žene preduzetnice*, koja je djelimično realizovana.

2. PREGLED REALIZOVANIH ULAGANJA U ODNOSU NA PLANIRANA SREDSTVA PO IZVORIMA FINANSIRANJA I STRATEŠKIM CILJEVIMA

Tabela 4. Izvori finansiranja u 2022. godini

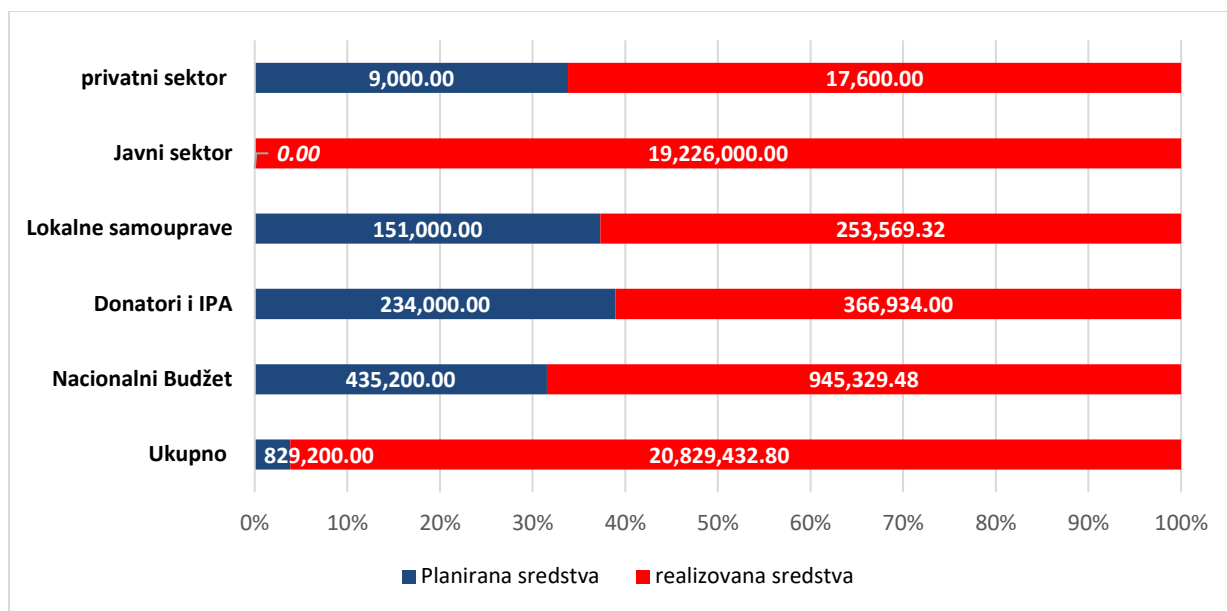
	Ukupno	Nacionalni budžet	Donatori i IPA	Lokalne samouprave	Privatni sektor	Javni sektor
Planirana sredstva	829,200.00	435,200.00	234,000.00	151,000.00	9,000.00	0.00
Utrošena sredstva	20,829,432.80	945,329.48	344,934.00	253,569.32	17,600.00	19,226,000.00 ⁴

Za realizaciju aktivnosti za 2022. godinu, iz Akcionog plana Strategije za razvoj ženskog preduzetništva u Crnoj Gori 2021-2024, planirana su sredstva u iznosu koji je znatno manji od iznosa ukupno utrošenih sredstava po tom osnovu. Razlog tome je kašnjenje u usvajanju budžeta za 2021. godinu (jul 2021), zbog čega pojedine institucije nisu bile u mogućnosti da u roku predviđenom za izradu Strategije planiraju, a time i dostave informacije o iznosu sredstava koji je predviđen po određenim aktivnostima za koje nije postojala sigurnost da će kao takve biti i realizovane.

Usljed navedenog, za realizaciju aktivnosti iz Akcionog plana za 2022. godinu ukupno je planirano **829,200 €**, dok je utrošeno ukupno **20,829,432.80€**, što predstavlja odstupanje od **preko 20 mil €**. Do ovolikog odstupanja je u velikoj mjeri došlo po osnovu realizovanih aktivnosti IRFCG koji je dodijelio 19.2 mil € kredita za žene (ova sredstva, zbog politike institucije, nijesu bila navedena u Akcionom planu kao planirana sredstva), kao i aktivnosti drugih institucija/organizacija koje su, u odnosu na prvobitno planirana sredstva, utrošile preko 800.000€ više.

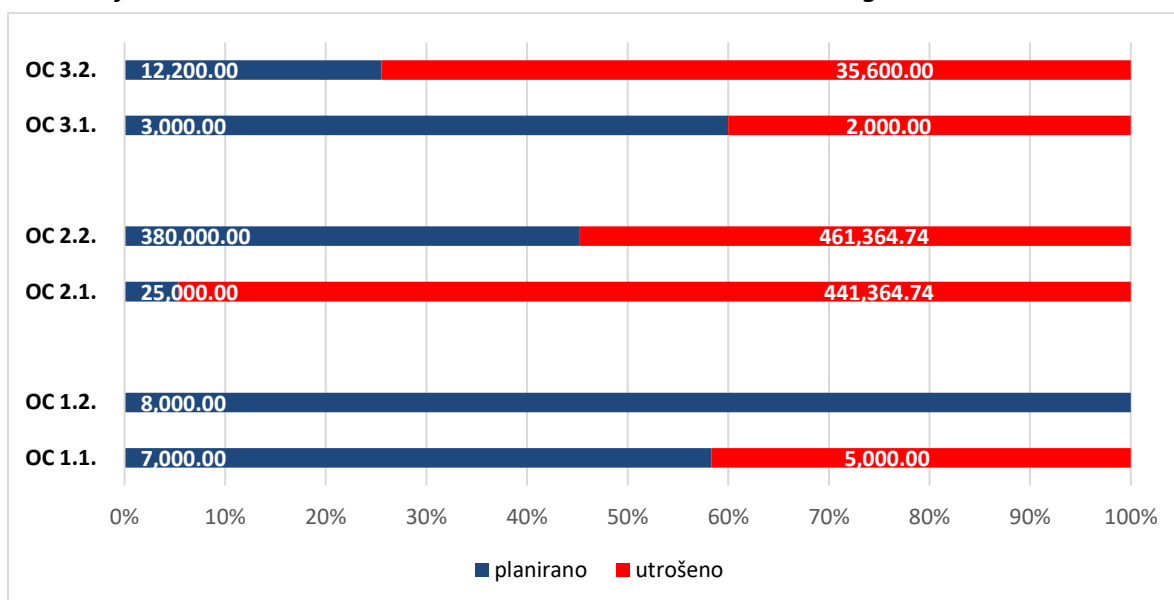
Grafik 3. Ukupno planirana i realizovana finansijska sredstva za 2022. godinu, po izvorima finansiranja

⁴ Navedeni iznos sredstava dodijeljen je kroz IRF kredite za žene. Zbog dosadašnje politike institucije, u Akcionom planu Strategije ista nisu bila navedena kao planirana sredstva za 2022.godinu i kao takva se nijesu našla u AP. Naime, IRFCG kao finansijska, kreditna institucija do sada, nije planirao iznos odobrenja pojedinačno po kreditnim linijama, a time ni po onima koje se odnose na žensko preduzetništvo. Dakle navedeno odstupanje je rezultat isključivo internih pravila vezanih za plan plasmana koji ne sadrži segmentaciju po kreditnim linijama. Za naredni period (AP 2023-2024.) biće navedena procjena iznosa sredstva koja IRFCG planira po ovom osnovu.

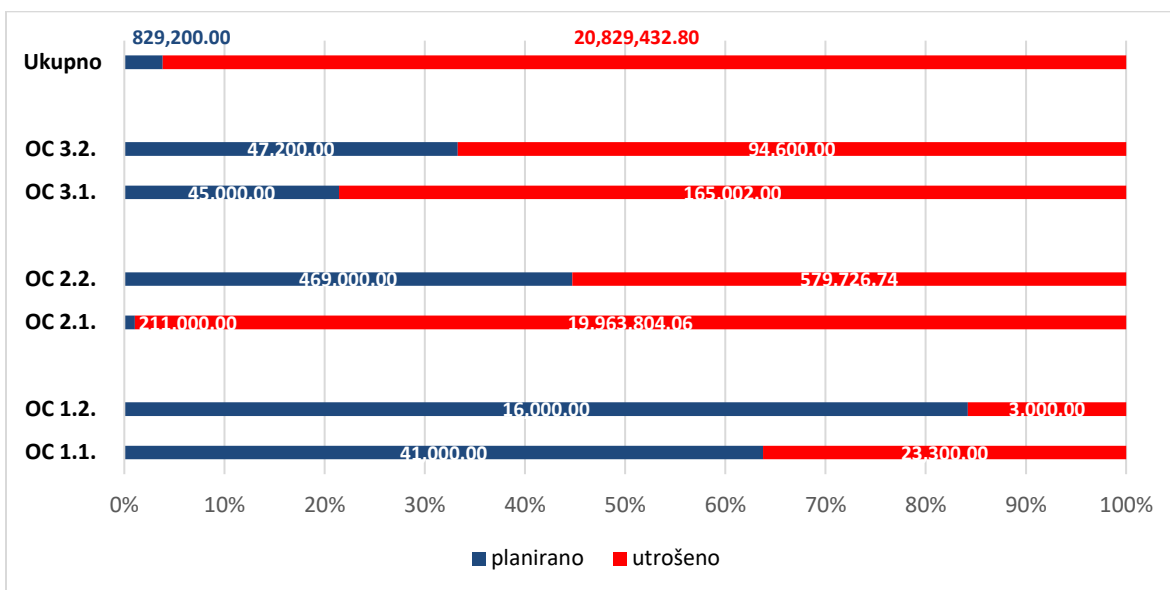
Kada je riječ o izvorima finansiranja od ukupno planiranih **435,200.00€ budžetskih sredstava**, realizovano je **945,329.48€**, sredstva javnog sektora nijesu planirana a utrošeno je **19,226,000.00€ (IRFCG)**, što ujedno predstavlja i najveći izvor finansiranja definisanih aktivnosti. Kao što je već pomenuto do značajnog povećanja je došlo usled aktivnosti IRFCG (Javni sektor), koje su planirane Akcionim planom ali za njih nije bio naveden okvirni budžet u Akcionom planu. Lokalne samouprave su utrošile **253,569.32€** u odnosu na planiranih **151,000.00€**, ista stvar je i sa Donatorskim sredstavima i sredstvima privatnog sektora, utrošeno je **366,934.00€** u odnosu na planiranih **234,000.00€** odnosno **17,000€** u odnosu na planiranih **9,000€**.

Grafik 4. Planirana i realizovana budžetska sredstva za 2022. godinu

Gledano po operativnim ciljevima najviše aktivnosti (16 aktivnosti) je realizovano u okviru Operativnog cilja **2.2: Unaprijediti raspoloživost i dostupnost savjetodavnih usluga i programske podrške koja doprinosi razvoju preduzeća u vlasništvu žena preduzetnica** ukupne vrijednosti **579,726.74 €** što čini **2.79%** ukupno realizovanog budžeta, dok je za Operativni cilj **2.1 Bolji pristup finansijama** (9 aktivnosti) utrošeno **19,953,804.06€** što čini **97.18%** realizovanog budžeta. Za Operativne ciljeve **1.1** (14 aktivnosti) i **1.2** (6 aktivnosti) utrošeno je **23,300.00€** odnosno **3,000.00€** (**0.11%** i **0,01%**). Za Operativni cilj **3.1** utrošeno je **165,002.00€** ili **0,79%**, dok je za Operativni cilj **3.2** utrošeno **79,500.00€** ili **0.38%**.

Grafik 5. Planirana i realizovana sredstva po operativnim ciljevima

3. OSTVARENOST INDIKATORA STRATEŠKIH CILJEVA

Posmatrano sa aspekta indikatora uticaja, u nastavku slijedi pregled ostvarenosti strateških ciljeva na kraju 2022. godine.

Ostvarenost Strateškog cilja 1 – Izgradnja ambijenta povoljnog za održivi razvoj ženskog preduzetništva

UTICAJ	INDIKATOR	Početna vrijednost 2019/20	Planirana ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost na kraju 2022. godine
Povećanje učešća žena vlasnica preduzeća u ukupnom broju preduzeća	% učešća preduzeća u vlasništvu žena u odnosu na ukupan broj preduzeća (Poreska uprava)	21,81	23	24,93

Povećanje učešća žena preduzetnica u ukupnom broju preduzetnika	preduzetnika % učešća preduzetnica u odnosu na ukupan broj (Poreska uprava)	30,78	32	31,58
Uspostavljena i prihvatljiva politika ženskog preduzetništva zasnovana na potrebama preduzetnica koja značajno doprinosi ekonomskom osnaživanju žena	SBA pod-diimenzija 1.b: Žensko preduzetništvo	3,46	3,80	4,26

Prema podacima Uprave prihoda i carina, u Crnoj Gori je na kraju **2022.** godine poslovalo ukupno 39.852 MMSP (zapošljavaju 129,473 lica), od kojih je **u vlasništvu žena 9.937 MMSP** ili **24.93%** (koja zapošljavaju 24,062 lica, odnosno 18,6%). Navedeno ukazuje da je 2022. godine, u odnosu na 2021. godinu (24,45%), broj MMSP u vlasništvu žena povećan za 0,48 procentna poena. Konačno, ostvarena vrijednost ovog indikatora (24,93) je znatno veća od ciljane vrijednosti planirane za 2022. godinu (23%) i rezultat je primjene politika podrške ženskom preduzetništvu, kao i ciljane programske podrške koju pružaju Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, IRFCG, lokalne samouprave i drugi partneri.

Podaci Uprave prihoda i carina za isti izvještajni period pokazuju da u Crnoj Gori posluje i 8.158 preduzetnika (zapošljavaju 2,849 lica), od čega je **2.576 žena preduzetnica** ili **31,58%** (koje zapošljavaju 874 lica). Iako ciljna vrijednost ovog indikatora (32%) nije u potpunosti ispunjena, važno je ukazati na pozitivna kretanja koja govore da je broj žena preduzetnica u 2022. godini nešto veći u odnosu na stanje zabilježeno u 2021. godini (31,44%). Takođe, ranije navedeni podaci (Tabela 2. i Tabela 3.) pokazuju da u našoj zemlji postoji trend kontinuiranog rasta broja MMSP (ukupno i kada su u pitanju MMSP u vlasništvu žena), dok pokazatelje broja preduzetnika/ca prati sasvim drugačiji trend. Imajući u vidu navedeno, čini se da svjedočimo određenim promjenama kada je u pitanju pokretanje biznisa, odnosno izbor pravne forme biznisa.

Crna Gora je ispunila težnju da ostvari kvalitetan napredak u oblasti ženskog preduzetništva putem realizacije aktivnosti definisanih Akcionim planom za sprovođenje Strategije. To je evidentirano i u Izvještaju o sprovođenju Akta o malim preduzećima (SME Policy Index 2022).

Treći indikator uticaja Strateškog cilja 1 je vezan za ostvarenost ciljeva Akta o malim preduzećima (SBA). Po njemu, Crna Gora je ostvarila ocjenu (4,26) koja je znatno viša od one planirane za kraj 2022. godine (3,80), što govori da je unaprjeđenje politika i saradnje između javnog i privatnog sektora na polju ženskog preduzetništva dalo značajne rezultate. Dodatno, navedeno potvrđuje da svi ključni stejkolderi koji se bave politikom razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori daju pun doprinos implementaciji mjera i aktivnosti predviđenih samim strateškim dokumentom.

Na osnovu izloženog, možemo zaključiti da su indikatori *Strateškog cilja 1 – Izgradnja ambijenta povoljnog za održivi razvoj ženskog preduzetništva* u potpunosti ostvareni.

Ostvarenost Strateškog cilja 2 – Obezbeđivanje boljeg pristupa finansijama i jačanje konkurentnosti ženskog biznisa

UTICAJ	INDIKATOR	Početna vrijednost 2019/20	Planirana ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost na kraju 2022. godine
Smanjivanje stope nezaposlenosti žena	Stopa nezaposlenosti žena 20-64 godine starosti (MONSTAT)	15,8	15	14,5
Povećanje stope zaposlenosti žena	Stopa zaposlenosti žena 20-64 godine starosti (MONSTAT)	54,2	55,5	60

Prema podacima Uprave za statistiku (Monstat) za 2022. godinu, prosječan broj nezaposlenih u Crnoj Gori iznosi 43.200, od čega broj nezaposlenih žena iznosi 17.000. Ukupna stopa nezaposlenosti iznosi 14,7, dok ukupna stopa nezaposlenosti žena iznosi 12,8.

Kada je u pitanju stopa nezaposlenost žena koje pripadaju starosnoj kategoriji 20-64 godine, podaci Monstata pokazuju da je vrijednost ostvarena na kraju 2022. godine (14,5) niža od planirane (15), odnosno da je ostvarena stopa zaposlenosti žena (60) povećana u odnosu na planiranu (55,5).

Na osnovu svega izloženog, možemo zaključiti da su indikatori *Strateškog cilja 2 – Obezbeđivanje boljeg pristupa finansijama i jačanje konkurentnosti ženskog biznisa*, u potpunosti ostvareni.

Ostvarenost Strateškog cilja 3 - Zagovaranje interesa i pozicioniranost žena preduzetnica

UTICAJ	INDIKATOR	Početna vrijednost 2019/20	Planirana ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost na kraju 2022. godine
Povećano povezivanje i udruživanje žena preduzetnica kroz članstvo u poslovnim mrežama	Broj žena preduzetnica uključenih u poslovne mreže (poslovne asocijacije žena, klasteri)	279	300	330

Povećanje učešća žena na ključnim upravljačkim pozicijama u privrednim subjektima	% učešća žena na ključnim upravljačkim pozicijama u privrednim subjektima	26,4	28	36,2 ⁵
---	---	------	----	-------------------

Prema podacima iz tabele, u 2022. godini je evidentiran rast broja žena preduzetnica uključenih u poslovne mreže (poslovne asocijacije žena, klasteri), o čemu govori i to što je vrijednost ostvarena na kraju izvještajnog perioda (330) veća od planirane vrijednosti (300).

Pozivne promjene zabilježene su i kada je u pitanju učešće žena na ključnim upravljačkim pozicijama u privrednim subjektima (36,2).⁶

Shodno izloženom, zaključuje se da su indikatori *Strateškog cilja 3 – Zagovaranje interesa i pozicioniranost žena preduzetnica*, u potpunosti ostvareni.

4. OSTVARENOST INDIKATORA OPERATIVNIH CILJEVA

Kada je riječ o ostvarenju indikatora učinka, na kraju 2022. godine postignuto je sljedeće:

Ostvarenost operativnog cilja 1.1. – Unaprijediti politiku ženskog preduzetništva shodno potrebama razvoja biznisa u vlasništvu žena preduzetnica

UTICAJ	INDIKATOR	Početna vrijednost 2019/2020	Planirana ciljna vrijednost na kraju 2022.	Ostvarena vrijednost na kraju 2022.
Efikasno vođenje, i koordinacija politike ženskog preduzetništva na svim nivoima i uključenost svih aktera	SBA pod-dimenzija 1.b: Žensko preduzetništvo (tematski blok: Planiranje i dizajn politike)	4,33	4,50	5,00

U predhodnom periodu posebna pažnja je bila usmjerena ka realizaciji aktivnosti usmjerenih na unapređenje strateškog okvira, postojećih propisa i politika koje su od važnosti za razvoj ženskog preduzetništva, kao i na unapređenje saradnje između javnog i privatnog sektora.

Crna Gora je ostvarila svoju težnju da ostvari dobar napredak u jačanju ženskog preduzetništva kroz realizaciju aktivnosti definisanih Akcionim planom za sprovođenje Strategije, a koje se

⁵ U nedostatku pokazatelja o učešću žena na ključnim upravljačkim pozicijama u privrednim subjektima, u tabeli je naveden podatak Evropskog instituta za rodnu ravnopravnost (European Institute for Gender Equality - EIGE) iz decembra 2022. godine koji se odnosi na Crnu Goru i učešće žena na upravljačkim pozicijama u najvećim kompanijama kotiranim na berzi (36.2%).

⁶ Izvor: European Institute for Gender Equality (EIGE), Data last uploaded on 13.12.2022.

odnose na jačanje kompetencije žena preduzetnica i promovisanje samozapošljavanja i start-up, što je i evidentirano u Izvještaju o sprovođenju Akta o malim preduzećima (SME Policy Index 2022).

Indikator učinka Operativnog cilja 1.1 vezan je za ostvarenost ciljeva Akta o malim preduzećima (SBA), pod-dimenzija 1b: žensko preduzetništvo (tematski blok: Planiranje i dizajn politike), a kao što se jasno vidi iz tabele, Crna Gora je znatno premašila očekivanu ocjenu (5.00 na kraju 2022. godine), što je znatno više nego što je planirano za kraj 2022. godine (4.50), a što govori o tome da je unaprjeđenje politika i saradnje između javnog i privatnog sektora na polju ženskog preduzetništva dalo značajne rezultate, odnosno govori o tome da svi ključni stejkolderi koji se bave politikom razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori daju puni doprinos u implementaciji mjera i aktivnosti predviđenih samim strateškim dokumentom.

Ostvarenost operativnog cilja 1.2. – *Unaprijediti razvoj institucionalne infrastrukture koja promovira žensko preduzetništvo i obezbjeđuje pružanje savjetodavnih, poslovnih usluga i ubuka shodno potrebama preduzetnica*

UTICAJ	INDIKATOR	Početa vrijednost 2019/2020	Planirana ciljna vrijednost na kraju 2022.	Ostvarena vrijednost na kraju 2022.
Unaprjeđenje poslovne infrastrukture koja podstiče razvoj preduzetništva žena i prilagođena je potrebama žena preduzetnica	% žena preduzetnica korisnica postojeće poslovne infrastrukture (Biznis centar Podgorica, Biznis centar (BSC) Bar, Biznis centar Prijestonice Cetinje, Inovaciono preduzetnički centar (IPC) Tehnopolis, Regionalni biznis centar (RBC) Berane, Naučno tehnološki park CG)	33%	35%	35%
Povećanje broja učenika uključenih u dualno obrazovanje	% učenika koje pohađaju dualno obrazovanje	26.93%	28%	27.24%

U okviru ovog operativnog cilja realizovane su aktivnosti koje se uglavnom odnose na unaprjeđenje poslovne infrastrukture za žensko preduzetništvo i njihove međusobne koordinacije.

Možemo reći da je ovo jedini Operativni cilj koji nije u potpunosti postignut, jer je procenat učenika koje pohađaju dualno obrazovanje, nešto niži nego planirani. Ovo možemo pripisati nezainteresovanosti učenika za ovaj vid obrazovanja kao i nedovoljnoj promociji. Možda je razlog i što se Dualno obrazovanje najviše realizuje za obrazovne programe kuvar, konobar, elektroinstalater, automehaničar i monter telekomunikacionih sistema, zanimanja koja su u tradicionalnom okruženju, prepoznata kao „muška“.

Jačanje poslovne infrastrukture (inkubatori, biznis i start-up centri, na lokalnom i regionalnom nivou) i njihova međusobna koordinacija treba biti u funkciji promocije ženskog preduzetništva,

i treba privući što više žena korisnica. U toku 2022. godine procenat žena preduzetnica korisnica postojeće poslovne infrastrukture je u skladu sa planiranim.

Uključivanjem poslodavaca u sistem obrazovanja kroz praktično obrazovanje, profesionalnu praksu i dualni sistem obrazovanja, postiže se bolja interakcija i koristi za privredu i učesnike sistema obrazovanja, ali u toku 2022.godine zabilježen je rast procenta učenica koje pohađaju dualno obrazovanje ali nešto manji nego je projektovano za 2022.godinu.

Operativni cilj 2.1. – Bolji pristup finansijama

UTICAJ	INDIKATOR	Početna vrijednost 2019/2020	Planirana ciljna vrijednost na kraju 2022.	Ostvarena vrijednost na kraju 2022.
Podignut nivo dostupnosti i raspoloživosti finansijske podrške ženama preduzeticama	Broj žena preduzetnica podržanih kroz finansijsku programsku podršku (MERT i IRFCG)	143	182	270 (128 MERT +142 IRFCG)

Pristup finansijama je često presudan za stvaranje uspešnog i konkurentnog biznisa, koji se razvija i raste, a u vlasništvu je žena. U tom kontekstu je od velikog značaja uspostavljanje specifičnih finansijskih instrumenata i kreditnih linija za žene preduzetnice u okviru postojećih finansijskih institucija u javnom sektoru na nacionalnom i lokalnom nivou.

Podrška preduzećima koja su u većinskom vlasništvu žena raste iz godine u godinu, što se najbolje vidi iz broja podržanih projekata od strane IRF i MERTa. Finansijska podrška kroz grantove/bespovratna sredstva za kofinansiranje specifičnih projekata žena preduzetnica je, osim na nacionalnom nivou, uspostavljena i u najvećem broju lokalnih samouprava i treba da preraste u kontinuiranu praksu finansijske podrške ženskom preduzetništvu na lokalnom nivou.

- IRF je za 2022. godinu odobrio ženama preduzeticama 19,2mil€, kroz 142 projekta. IRF je za 2022. god. imao 3 programa finansijske podrške koji su namijenjeni isključivo ženama preduzeticama. Takođe i kroz ostale programe podrške IRF-a preduzetnice mogu da apliciraju i dobiju finansijsku podršku.
- U okviru programa finansijske podrške koje sprovodi MERT (Program za unapređenje konkurentnosti privrede, Program za razvoj prerađivačke industrije, Program za razvoj i promociju zanatstva), u 6 od 9 Programskih linija (PL) uvedene su specifične stimulative mjere za privredna društva u većinskom vlasništvu žena. Kroz svih 9 PL podržano je 128 projekata MMSP u vlasništvu žena, u ukupnom iznosu od 918,038.13€. Imajući u vidu da je MERT ukupno finansijski podržao 359 projekata u ukupnom iznosu od 2,978,916.07€, podatak da je 35,65% podržanih bilo u većinskom vlasništvu osoba ženskog pola je od velikog značaja.
- 13 lokalnih samouprava je opredijelilo sredstva u iznosu od 445,000.00€, ali je samo 6 lokalnih samouprava izvršilo raspodjelu sredstva. Iznos raspodijeljenih sredstava je 251,569.32 €.

Operativni cilj 2.2. – *Unaprijediti raspoloživost i dostupnost savjetodavnih usluga i programske podrške koja doprinosi razvoju preduzeća u vlasništvu žena preduzetnica*

UTICAJ	INDIKATOR	Početna vrijednost 2019/2020	Planirana ciljna vrijednost na kraju 2022.	Ostvarena vrijednost na kraju 2022
Efikasna implementacije politike kroz podignut nivo raspoloživosti i dostupnosti programske podrške koja doprinosi razvoju preduzeća u vlasništvu žena preduzetnica	SBA pod-dimenzija 1.b: Žensko preduzetništvo (tematski blok: Implementacija)	3,29	3,60	4.11

Tokom 2022. godine najviše obuka i trening modula je, kao i predhodnih godina, sprovedeno od strane biznis asocijacija, donatorskih organizacija i nevladinog sektora. Obuke i trening moduli su prvenstveno bili usmjereni na podizanje menadžerskih i stručnih znanja, kao i digitalnih kompetencija i finansijske pismenosti zaposlenih u malim i srednjim preduzećima.

Prateći indikator učinka vezan za ostvarenost ciljeva Akta o malom biznisu (SBA Policy Index), dimenzija 1b: žensko preduzetništvo (tematski blok: implementacija), Crna Gora je znatno poboljšala svoju ocjenu (4.11) u odnosu na planiranu vrijednost na kraju 2022. godine (3.60), što govori o tome da su preduzete mjere u dijelu implementacije politike ženskog preduzetništva i unaprjeđenja znanja i vještina malih i srednjih preduzeća u vlasništvu žena, dale svoj doprinos.

Operativni cilj 3.1. – *Jačanje ženskog preduzetništva kroz savremene forme poslovnog povezivanja i lakši pristup novim tržištima*

UTICAJ	INDIKATOR	Početna vrijednost 2019/2020	Planirana ciljna vrijednost na kraju 2022.	Ostvarena vrijednost na kraju 2022.
Povećano povezivanje i udruživanje žena preduzetnica kroz članstvo u poslovnim mrežama	Broj žena preduzetnica uključenih u poslovne mreže (poslovne asocijacije žena, klasteri)	279	300	330

Podsticanje preduzetnica da razumiju koristi od kreiranja zajedničkih udruženja kroz koje treba da artikulišu i zagovaraju svoje interese u odnosu na javni sektor ili da se opredijele za poslovnu poveznost kroz savremene biznis forme, predstavljaju značajne segmente savremene i odgovorne politike ženskog preduzetništva. Sudeći po broju aktivnosti koje su udruženja poslovnih žena realizovala u toku 2022. godine, koja je bila vrlo specifična i izazovna, reklo bi se da je prepoznata važnost umrežavanja. U narednom periodu treba dodatno raditi na proširenju članstva ovih asocijacija.

Operativni cilj 3.2. – Promovisanje i podsticanje efikasne implementacije politike ženskog preduzetništva

UTICAJ	INDIKATOR	Početna vrijednost 2019/2020	Planirana ciljna vrijednost na kraju 2022.	Ostvarena vrijednost na kraju 2022.
Obezbeđivanje funkcionalne implementacije politike ženskog preduzetništva	SBA pod-dimenzija 1.b: Žensko preduzetništvo (tematski blok: Monitoring i evaluacija)	2,60	3,10	3.50

Nacionalnim i lokalnim događajima na kojima se preduzeticama i menadžerkama, udruženjima i institucijama dodjeljuju nagrade i priznanja za primjere uspješne poslovne prakse, nastoji se uticati na bolju vidljivost i kreiranje pozitivnog stava o značaju i potrebi većeg učešća žena u biznisu, kao i u menadžerskim strukturama (žene u upravnim odborima, na pozicijama upravljanja i rukovođenja), te njihovom doprinosu održivoj ekonomskoj zajednici. Usljed COVID 19 pandemije, ceremonije dodjele godišnjih nagrada u toku 2021. god nisu organizovane na tradicionalan način („na licu mjesta“), već kroz događaje održane u on-line ili hibridnom formatu koji su zabilježili dobru vidljivost (broj učesnika/ca koji su ih pratili online) i time kvalitetno nadomjestili nemogućnost ličnog prisustva. Za razliku od navedenog, 2022. godinu je obilježio povratak ranijoj praksi, što znači da je održan veći broj konferencija u okviru kojih su upriličene svečane ceremonije dodjele godišnjih nagrada (za 2021. i za 2022. godinu), uz učešće velikog broja učesnika/ca.

Uspostavljen je i nacionalni web portal za žene u biznisu, www.zenskibiznis.me, koji daje pregled ključnih dokumenata (propisi, strategije), korisnih informacija i obavještenja (raspisani konkursi, najave obuka i konferencija), poslovnih savjeta za pokretanje i razvoj biznisa i upravljanje poslovnim procesima. Portal je dodatno doprinio da prateći indikator učinka vezan za ostvarenost ciljeva Akta o malom biznisu (SBA Policy Index), dimenzija 1b: žensko preduzetništvo (tematski blok: monitoring i evaluacija) bude veći od planiranog, odnosno da Crna Gora znatno poboljša svoju ocjenu. Naime, ostvarena ocjena (3.50) veća je od planirane vrijednosti na kraju 2022. godine (3.10), što jasno govori da su preduzete mjere dale i značajan doprinos i konkretan efekat.

STRATEŠKI CILJ 1.		IZGRADNJA AMBIJENTA POVOLJNOG ZA ODRŽIVI RAZVOJ ŽENSKOG PREDUZETNIŠTVA					
Operativni cilj 1.1.		Unaprijediti politiku ženskog preduzetništva shodno potrebama razvoja biznisa u vlasništvu žena preduzetnica					
Indikator učinka Efikasno vođenje, i koordinacija politike ženskog preduzetništva na svim nivoima i uključenost svih aktera SBA pod-dimenzija 1.b: Žensko preduzetništvo (tematski blok: Planiranje i dizajn politike)		Početna vrijednost 2019 4,33		Ciljna vrijednost 2022 4,50		Ostvarena vrijednost na kraju 2022. 5,00	
Aktivnost koja utiče na realizaciju Strateškog cilja 1.	Indikator rezultata za period 2021-2022. godina	Nadležne institucije	Rok (datum početka i planirani datum završetka)	Stepen realizacije	Planirana/utroše na sredstva	Novi rok i obrazloženje	Preporuka
Mjera 1.1.1 Unaprijediti regulatorni okvir kojim se jača ekonomsko osnaživanje žena i podstiče žensko preduzetništvo							
1.1.1.1 Naziv aktivnosti Unaprijediti postojeće i izraditi nove propise i strateške dokumente značajne za ekonomsko osnaživanje žena i razvoj	IO: Propisi i strategije imaju ocjenu implikacije na rodne odnose	Savjet za konkurentnost (SC)	IV kvartal 2022	SCC je u dostavio komentare na: Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti , sa fokusom na uvođenje definicije	Planirano 5,000€ / Utrošeno 5,000€ Donatori	/	

<p>ženskog preduzetništva – kroz njihovu prethodnu rodnu analizu</p>	<p>Početna vrijednost 2019/20: /</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: ekspertska podrška za analizu 2 zakona</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: ekspertska podrška za analizu 2 zakona</p>			<p>rodno odgovornog budžetiranja, definicije rodno budžetske izjave, budžetskog cirkulara sa rodnom dimenzijom i budžeta za građane (sa rodnom dimenzijom);</p> <p>Zakon o javnim nabavkama, sa fokusom na olakšavanje pristupa postupcima javnih nabavki za ženska preduzeća – Predlog zakona utvrđen na Vladi, usvoje predlog SCC za dopunu člana 118. Zakon je stupio na snagu i član 118 je izmijenjen kako je SCC predložio.</p> <p>Zakon o radu – planirano dostavljanje</p>			
--	---	--	--	--	--	--	--

				predloga za izmjene i dopune koji se odnose na usaglašavanje sa odredbama Konvencije 100 MOR-a koja se odnosi na razlike u zaradama (pay gap) i usaglašavanje sa EU Direktivom od 2019. godine o balansu između profesionalnog i privatnog života.			
<p>1.1.1.2 Naziv aktivnosti</p> <p>Izraditi godišnje <i>Izveštaje</i> o uključenosti predstavnica ženskih poslovnih asocijacija u proces izrade propisa i strateških dokumenata na nacionalnom nivou (od idejnog koncepta do predloga za usvajanje – u svim fazama)</p>	<p>IO: Izveštaji o uključenosti ženskih poslovnih asocijacija izrađeni i publikovani</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: /</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: 4 kvartalna izveštaja</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: 4 kvartalna izveštaja</p>	<p>Sekretarijat savjeta za konkurentnost (SCC)</p> <p>APŽ, UŽP</p>	<p>IV kvartal 2022</p>	<p>SCC kreira Izveštaj o uključenosti privatnog sektora u proces izrade propisa na državnom nivou. Izveštaj se prezentira Savjetu na polugodišnjem nivou, odnosno dva puta godišnje. U okviru ovog izvještaja uključeni su i inputi dva ženska udruženja koja su članice</p>	/		

				Savjeta za konkurentnost.			
<p>1.1.1.3 Naziv aktivnosti</p> <p>Unaprijediti rad Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore (ORR) na polju ekonomskog osnaživanja žena i podsticanja ženskog preduzetništva</p>	<p>IO: Broj održanih tematskih i redovnih sjednica ORR na temu ekonomskog osnaživanja žena i podsticanja ženskog preduzetništva</p> <p>Početa vrijednost 2019/20: Od 2008. godine održane 3 tematske sjednice ORR i 1 regionalna (Cetinjski parlamentarni forum)</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Održane 2 tematske sjednice ORR</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Održane 2 tematske</p>	ORR	IV kvartal 2022	<p>- Odbor za rodnu ravnopravnost je na 24. sjednici Odbora, održanoj 10. oktobra 2022. godine, razmotrio Strategiju razvoja ženskog preduzetništva Crne Gore 2021-2024. godine sa Izvještajem o realizaciji Akcionog plana za 2021. godinu.</p> <p>- Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, održao je 17. sjednicu 28. februara 2022. godine na temu: <i>Rodno odgovorno budžetiranje u crnoj gori i uloga državne revizorske institucije.</i></p>	<p>Planirano 2,000€</p> <p>/</p> <p>Utrošeno 2,000€</p> <p>Nacionalni budžet</p>		

	sjednice ORR i 1 međunarodna konferencija/okrugli sto						
<p>1.1.1.4</p> <p>Naziv aktivnosti</p> <p>Izvršiti analizu izazova/uticaja digitalizacije i drugih, novih formi rada na žensko preduzetništvo i utvrditi preporuke za unapređenje pravnog okvira u tom dijelu</p>	<p>IO: Analiza pripremljena i preporuke za prilagođavanje pravnog okvira utvrđene i prezentovane na radionici</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: NA</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Istraživanje izazova digitalizacije i robotizacije za žensko preduzetništvo završeno</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Analiza i preporuke</p>	MERT ⁷ , MJU, ženske poslovne asocijacije i privredna udruženja	IV kvartal 2022	<p>Ministarstvo javne Uprave redovno sprovodi Istraživanja o ocjeni zadovoljstva postojećim i identifikacija potreba za novim e-uslugama. Isto se realizuje u sklopu projekta "eUsluge i digitalna infrastruktura kao mjera odgovora na Covid 19", Izveštaj sa I ciklusa istraživanja je dostupan na sledećem linku:</p> <p>Ocjena zadovoljstva postojećim i identifikacija potreba za novim e-uslugama – istraživanje sa</p>	<p>Planirano 1,000€</p> <p>/</p> <p>Utrošeno 0 €</p> <p>Nacionalni budžet</p>		<p><i>MJU sprovodi Istraživanja o ocjeni zadovoljstva postojećim i identifikacija potreba za novim e-uslugama, koje u okviru upitnika ima pitanje koja se tiču pola i vlasništva nad privrednim subjektom, data je preporuku da se ubuduće objavljuju nalazi po ovom osnovu.</i></p>

⁷ Akcionim planom Strategije za razvoj ženskog preduzetništva u Crnoj Gori 2021-2024, za 2021-2022. nosilac aktivnosti je bio MEK (Ministarstvo ekonomije) u međuvremenu je ministarstvo promijenilo ime u Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma pa je i skraćenica je promijenjena u MERT

	utvrđene i prezentovane na radionici			građanima i biznis zajednicom United Nations Development Programme (undp.org) Kroz navedeni Izvještaj uzima se u obzir i polna pripadnost ispitanika, dok kroz Fokus grupe su prepoznate i žene preduzetnice.			
1.1.1.5 Naziv aktivnosti Obezbijediti redovno ažuriranje Registra nameta na nacionalnom i lokalnom nivou, uz evidentiranje onih koji tangiraju preduzetništvo žena i njegov razvoj	IO: Data baza nameta ažurirana Početna vrijednost 2019/20: Registar nameta na nacionalnom i lokalnom nivou uspostavljen 2020. Ciljna vrijednost 2021: Data baza registra ažurirana	Savjet za konkurentnost i SCC, MF, MERT	IV kvartal 2022	Registar se kontinuirano održava. Registar je dostupan na mreži https://javninameti.gov.me .	Planirano 1,000€ / Utrošeno 3,300€ Donatori		

	Ciljna vrijednost 2022: Data baza registra ažurirana						
1.1.1.6 Naziv aktivnosti Razmotriti uvođenje poreskih olakšica za žene preduzetnice – u prvim godinama poslovanja privrednih subjekata u vlasništvu žena	IO: Obezbijedene poreske olakšice ženama preduzeticama Početna vrijednost 2019/20: Ciljna vrijednost 2021: Urađena analiza sa predlogom olakšica Ciljna vrijednost 2022: Uvedene poreske olakšice za preduzetnice	MERT, MF, PU, MLJMP, UPCG, PKCG, APŽ,	IV kvartal 2022	Na 18. sjednici Savjeta za konkurentnost, od 23.11.2022.g., UPCG je prezentovala <i>Inicijativu za uvođenje poreskih olakšica za žene preduzetnice u prvim godinama poslovanja.</i> Nakon što je <i>Inicijativa</i> dobila podršku članova Savjeta – IRF i predstavnika privrede (PKCG, Udruženje preduzetnica, UMPCG, AMM), na Savjetu je zaključeno da istu treba dopuniti radi daljeg razmatranja u 2023.	/	/	<i>Zaključak Savjeta za konkurentnost: UPCG, u saradnji sa IRF i RG za ekonomsko osnaživanje žena, za prvu sjednicu Savjeta u 2023. god. treba da dostavi dopunjenu Inicijativu koja će sadržati konkretne modele bazirane na uporednoj praksi (uz analizu efekata predloženih olakšica na budžet). (Pomenuta sjednica održana je 10.03.2023.god)</i>

<p>1.1.1.7. Naziv aktivnosti</p> <p>Unaprijediti Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom u dijelu podsticajnih mjera za razvoj i unapređenje preduzetništva žena s invaliditetom</p>	<p>IO: Unaprijeđena pravna osnova za formulisanje podsticajnih mjera za razvoj i unapređenje preduzetništva žena s invaliditetom</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: /</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Urađena analiza sa predlogom izmjena zakona</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Usvojene izmjene zakona na osnovu kojih se formuliče predlog podsticajnih mjera za razvoj i unapređenje</p>	<p>MRSS⁸,</p>	<p>IV kvartal 2021, II kvartal 2022</p>	<p>Aktivnost nije realizovana u navedenom periodu</p>	<p>/</p>	<p>Donošenje Zakona planirano za IV kvartal 2024. godine</p>	<p>MRSS je odložilo izradu ovog zakona za naredni period i njegovo donošenje je dio AP ŽP 2023-2024.</p>
---	---	--------------------------	---	---	----------	--	--

⁸ Akcionim planu Strategije za razvoj ženskog preduzetništva u Crnoj Gori 2021-2024, za 2021-2022. nosilac aktivnosti je bio MEK (Ministarstvo ekonomije) u međuvremenu je Direktorat za rad i zapošljavanje pripao Ministarstvu rada i socijalnog staranja pa je i nosilac aktivnosti MRSS

	preduzetništva žena s invaliditetom					
Mjera 1.1.2. Uspostaviti koordinacionu strukturu na nacionalnom nivou koja treba da obezbijedi efektivnu primjenu relevantnih politika koje imaju uticaj na razvoj ženskog preduzetništva (upravljanje implementacijom i koordinacija politika, monitoring i izvještavanje, evaluacija....);						
1.1.2.1 Naziv aktivnosti Uspostaviti komunikaciju između predstavnika Ministarstva odbrane (MO) koji će se baviti pitanjima tranzicije kadra i relevantnih aktera koji bi predstavili načine i modele podrške ženama u preduzetništvu	IO: Broj održanih sastanaka na temu planirane tranzicije kadra Početna vrijednost 2019/20: Strateškim dokumentima odbrane predviđeno je uspostavljenje sistema tranzicije. Rodna ravnopravnost je strateška politika MO u dijelu upravljanja ljudskim resursima Ciljna vrijednost 2021: Održan jedan sastanak sa relevantnim subjektima	MO UPCG, APŽ, IPER	IV kvartal 2022	MO: Aktivnost nije realizovana. U cilju rješavanja pitanja tranzicije kadra, nameće se potreba da ovo ministarstvo, ostvari saradnju sa drugim državnim organima, kao i da se razmotri eventualna mogućnost formiranja interresornog tima, na nivou Vlade Crne Gore, koji bi predložio modele njegovog sprovođenja		MO da inicira organizovanje sastanaka sa relevantnim subjektima

	Ciljna vrijednost 2022: Održan jedan sastanak sa relevantnim subjektima						
1.1.2.2 Naziv aktivnosti Uspostaviti <i>Savjet za MMSP - Ekspertsku grupu za žensko preduzetništvo</i> (u cilju monitoringa, implementacije i evaluacije politike i programske podrške ženskom preduzetništvu)	IO: Uspostavljen i operativan <i>Savjet za MMSP</i> Početna vrijednost 2019/20: / Ciljna vrijednost 2021: Uspostavljen <i>Savjet za MMSP</i> Ciljna vrijednost 2022: <i>Savjet za MMSP</i> u potpunosti operativan	MERT	IV kvartal 2022	Ekspertska grupa za ekonomsko osnaživanje žena, uspostavljena 2021. u okviru Savjeta za konkurentnost. Ekspertska grupa je u potpunosti operativna i tokom 2022. godine održana su 3 sastanka.	Planirano 3,000€ / Utrošeno 3,000€ Nacionalni budžet		
1.1.2.3 Naziv aktivnosti Uspostaviti sistem srednjoročne evaluacije <i>Strategije razvoja ženskog preduzetništva</i> i izraditi predlog <i>Akcionog plana za sprovođenje</i>	IO: Unaprijeđena Strategija ženskog preduzetništva Početna vrijednost 2019/20: /	MERT, Savjet za konkurentnost - Ekspertska grupa za žensko	IV kvartal 2022	U IV kvartalu 2022 otpočele aktivnosti na izradi predloga Akcionog plana za sprovođenje Strategije, za period 2023-2024 čije je usvajanje planirano za II	/		Napomena: Strategija razvoja ženskog preduzetništva u CG 2021-2024, sa AP za 2021-2022.god. usvojena je u oktobru 2021.godine, stoga je RG ocijenila da je necjelishodno sprovođenje srednjoročne evaluacije

<p><i>Strategije za period 2023-2024</i></p>	<p>Ciljna vrijednost 2021: /</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Izvršena eksterna evaluacija sa preporukama za unapređenje Strategije za period 2023-2024</p>	<p>preduzetništvo</p>		<p>kvartal 2023. (Održani sastanci RG). Istovremeno, započeti proces evaluacije implementacije AP za 2022.</p>			<p>poslije manje od jedne godine realizacije. Izveštaji o radu Ekspertske grupe za ekonomsko osnaživanje žena SCC i Nacrt ovog Izveštaja poslužili su kao dovoljna osnova za izradu AP 2023-2024</p>
<p>Mjera 1.1.3 Uključiti poslovne asocijacije preduzetnica u proces donošenja odluka, kreiranja i implementacije politike preduzetništva - počev od najranije faze tog procesa</p>							
<p>1.1.3.1 Naziv aktivnosti</p> <p>Uspostaviti, razvijati i primjeniti stalni dijalog između subjekata javnog sektora i ženskih poslovnih asocijacija – u svim fazama sprovođenja politike preduzetništva (tzv. rani dijalog, počev od pripreme faze oblikovanja politike)</p>	<p>IO: Unapređenje dijaloga kroz uspostavljanje sistemskog pristupa</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: /</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Ispitane mogućnosti za uspostavljanje dijaloga u okviru Savjeta za MMSP i drugih koordinacionih tijela</p>	<p>Organi državne uprave i jedinice lokalne samouprave, APŽ, UŽP....</p>	<p>IV kvartal 2022</p>	<p>Uspostavljen stalni dijalog kroz Radnu grupu za izradu Strategije ŽP čiji je zadatak i godišnje izvještavanje o realizaciji aktivnosti iz AP strategije. Dijalog je dodatno unaprijeđen (i proširen) formiranjem Ekspertske grupe za ekonomsko osnaživanje žena u okviru Savjeta za Konkurentnost.</p>	<p>/</p>		

	Ciljna vrijednost 2022: Uspostavljena jedinstvena platforma za dijalog sa predstavnicama ženskog preduzetništva						
1.1.3.2 Naziv aktivnosti Izraditi godišnji <i>Izveštaj</i> o saradnji subjekata javnog sektora sa ženskim poslovnim asocijacijama u svim fazama implementacije politike preduzetništva, kao i usvojiti <i>Izveštaj</i> od strane <i>Savjeta za MMSP - Ekspertske grupe za žensko preduzetništvo</i>	IO: Unaprijeđeno istraživanje i analiza o stanju razvoja i potrebama žena preduzetnica Početna vrijednost 2019/20: / Ciljna vrijednost 2021: Godišnji izvještaj za 2021 Ciljna vrijednost 2022: Godišnji izvještaj za 2022	Savjet za MMSP, Savjet za konkurentnost, MERT, APŽ, UŽP	IV kvartal 2022	Urađen izvještaji o radu Ekspertske grupe za ekonomsko osnaživanje žena u okviru Savjeta za Konkurentnost kao i Izveštaj o realizaciji Akcionog plana Strategije ŽP 2021-2024 za 2021.godinu	Planirano 5,000€ / Utrošeno 0€		
Mjera 1.1.4. Razviti statističko praćenje ženskog preduzetništva (evidentiranje i statističko razvrstavanje svih relevantnih podataka shodno potrebama politike i u skladu sa međunarodnim standardima, kreiranje baza podataka žena preduzetnica, sprovođenje sistemskih istraživanja...).							
1.1.4.1 Naziv aktivnosti	IO: Utvrđeni postojeći ažurni podaci o ženskom	Monstat, PU, MERT	IV kvartal 2022	Nastavljena saradnja sa Upravom prihoda i carina i dobijanje	/		

<p>Izvršiti analizu raspoloživih (postojećih) statističkih podataka o ženskom preduzetništvu u CG</p>	<p>preduzetništvu, sa preporukama za njihovo unapređenje</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: /</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Analiza sa preporukama</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: /</p>			<p>podataka o broju privrednih društava u većinskom vlasništvu žena, na mjesečnom nivou. Dobijeni podaci pokazuju rast učešća MMSP u većinskom vlasništvu žena u ukupnom broju MMSP</p>			
<p>1.1.4.2 Naziv aktivnosti</p> <p>Uspostaviti sveobuhvatno i ažurno statističko izvještavanje o ženskom preduzetništvu, u skladu sa međunarodnim standardima (Eurostat, EIGE, UN...)</p>	<p>IO: Sistem statističkog praćenja ženskog preduzetništva u skladu sa EU statistikom</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: Unaprijeđen sistem statističkog praćenja ženskog preduzetništva</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: /</p>	<p>Monstat, MERT, SCC</p>	<p>IV kvartal 2022</p>	<p>SCC treću godinu zaredom sprovodi istraživanje "Rodna procjena investicione klime u Crnoj Gori", a koje ima za cilj razumijevanje poslovnog i investicionog okruženja iz rodne perspektive. Kako bi prikupili podatke, pripremljen je anonimni upitnik za izvršne direktore-direktorice</p>	<p>Planirano 5,000€ / Utrošeno 0€</p>		

	<p>Ciljna vrijednost 2022: Specifični statistički podaci o ženskom preduzetništvu u skladu sa EU statistikom uključeni u godišnji izveštaj</p>			<p>kompanija koje posluju u Crnoj Gori.</p> <p>Radna grupa za ekonomsko osnaživanje žena se postigla dogovor da u toku 2023. god. podnese inicijativu Savjetu za konkurentnost, na osnovu koje će SC tražiti od MONSTAT-a da praćenje vlasništva privrednih subjekata po polu uđe u godišnji plan istraživanja koje Monstat sprovodi.</p>			
<p>1.1.4.3 Naziv aktivnosti</p> <p>Sprovoditi godišnje ankete o preduzetništvu žena u Crnoj Gori</p>	<p>IO: Godišnja anketa</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: IPER krajem septembra 2020 realizovao istraživanje (rezultati prezentovani);</p>	<p>APŽ, UPCG, IPER</p>	<p>IV kvartal 2022</p>	<p>UPCG je sprovela anketu o potrebama mladih žena - potencijalnih preduzetnica. Dobijeni rezultati korišteni su za interne potrebe UPCG, a u cilju kreiranja programa namijenjenih</p>	<p>Planirano 3,000€</p> <p>/</p> <p>Utrošeno 0€</p>	<p>/</p>	

	<p>UPCG u oktobru/novemb ru 2020 realizovala istraživanje (u toku priprema Izvještaja)</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Izvještaj o anketi i prezentacija rezultata</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Izvještaj o sprovedenoj anketi i prezentacija rezultata</p>			pružanju podrške razvoju ženskog preduzetništva.			
<p>1.1.4.4 Naziv aktivnosti</p> <p>Pripremiti <u>sveobuhvatan</u> godišnji <i>Izvještaj</i> o stanju i razvoju ženskog preduzetništva u Crnoj Gori (implementacija politike, programske podrške, analiza potreba, analiza poslovanja i ostvarenih rezultata žena preduzetnica, rezultati ankete, statistički</p>	<p>IO: Godišnji integrativni izvještaj o stanju implementacije politike i performansama ženskog preduzetništva</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: /</p>	MERT, APŽ	IV kvartal 2022	Urađen Izvještaj o realizaciji Akcionog plana Strategije ŽP 2021-2024 za 2022.godinu	Planirano 5,000€ / Utrošeno 0€		

pokazatelji i razvrstavanje prema polu, primjeri dobre prakse i sl...)	<p>Ciljna vrijednost 2021: Izvještaj usvojen</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Izvještaj usvojen</p>						
<p>1.1.4.5 Naziv aktivnosti</p> <p>Sprovesti sveobuhvatno istraživanje o ženama preduzetnicama</p>	<p>IO: Uspostavljanje sveobuhvatne baze podataka o ženama preduzetnicama</p> <p>Početna vrijednost 2019/20:</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Kreiranje baze podataka, sprovođenje istraživanja</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Objavljivanje rezultata istraživanja, ažuriranje</p>	MERT, PU, APŽ	IV kvartal 2022	<p>Izvjestaj: Žensko preduzetništvo na Zapadnom Balkanu: pregled ograničenja i dobre prakse (Women's entrepreneurship in the Western Balkans: stocktaking on constraints and good practices).</p> <p>Objašnjenje: Nakon pokretanja Regionalne mreže žena u preduzetništvu i konsultativnih sastanaka o podršci ženama preduzetnicama održanim tokom 2022. godine širom regiona Zapadnog Balkana (ZB), RCC</p>	<p>Planirano 10,000€</p> <p>/</p> <p>Utrošeno 10,000€</p> <p>Donatori</p>		

			<p>je naručio pregled ograničenja i dobrih praksi ženskog preduzetništva na ZB.</p> <p>Nakon detaljnog istraživanja u zemljama ZB (fokus na podatke o ženskom preduzetništvu, regulatorni i pravni okvir, izazove i faktore koji omogućavaju, dobre prakse i inicijative podrške), 2023. god će u svakoj ekonomiji ZB biti organizovani konsultativni sastanci, uz učešće predstavnika javnog i privatnog sektora, civilnog društva. organizacije i akademske zajednice.</p> <p>https://www.rcc.int/events/1525/wes</p>			
--	--	--	---	--	--	--

			<p>tern-balkans-women-entrepreneurship-talks</p> <p>Objavljen je Izvještaj OECD (2022) SME Policy Indeks za Zapadni Balkan i Tursku, koji sadrži precizne podatke o stanju ženskog preduzetništva u CG.</p> <p>Udruženje preduzetnica je kroz projekat Podrška ženskom preduzetništvu na Zapadnom Balkanu i Istočnoj Evropi dobila tehničku podršku (softver i upitnik) da izradi bazu podataka žena preduzetnica u CG (baza sadrži 300 žena)</p>			
<p>Operativni cilj 1.2</p>		<p><i>Unaprijediti razvoj institucionalne infrastrukture koja promovise žensko preduzetništvo i obezbjeđuje pružanje savjetodavnih, poslovnih usluga i ubuka shodno potrebama preduzetnica</i></p>				

Indikator učinka	Početna vrijednost 2019	Ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost na kraju 2022.
Unapredjenje poslovne infrastrukture koja podstiče razvoj preduzetništva žena i prilagođena je potrebama žena preduzetnica - % žena preduzetnica korisnica postojeće poslovne infrastrukture (Biznis centar Podgorica, Biznis centar (BSC) Bar, Biznis centar Prijestonice Cetinje, Inovaciono preduzetnički centar (IPC) Tehnopolis, Regionalni biznis centar (RBC) Berane, Naučno tehnološki park CG)	33%	35%	35%
% učenica koje pohađaju dualno obrazovanje	26.93%	28%	27.24%

Mjera 1.2.1 Unaprijediti institucionalnu infrastrukturu i proširiti kapacitete usmjerene ka ispunjenju iskazanih potreba žena preduzetnica za informacijama i uslugama (info tačke, biznis centri, agencije, inkubatori... posebno van Podgorice)

1.2.1.1 Naziv aktivnosti Olakšati registraciju privrednih subjekata u vlasništvu žena i evidentiranje žena koje su u njima zaposlene - elektronskim putem (od podnošenja zahtjeva za registraciju do same registracije)	Indikator ostvarenja (IO): Online registracija biznisa Početna vrijednost 2019/20: NA Ciljna vrijednost 2021: Uspostavljena elektronska registracija,	Poreska uprava (PU)	<i>Kontinuirano</i>	Omogućena je elektronska registracija za jednočlano d.o.o. (za crnogorske državljane). U registracionoj prijavi postoji polje o polu osnivača, izvršnog direktora i ovlašćenih lica u društvu, koje podnosioci prijave obavezno	/		
--	--	---------------------	---------------------	---	---	--	--

	<p>strukturirana po polu vlasnika - uključujući i zaposlene žene</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Isto</p>			<p>popunjavaju. Iako je zbog hakerskih napada, rad servisa neko vrijeme bio onemogućen, isti je sada ponovo aktivan.</p>		
<p>1.2.1.2</p> <p>Naziv aktivnosti</p> <p>Unaprijediti i razvijati kapacitete <i>Direktorata za konkurentnost</i>, u dijelu koji se odnosi na usluge informisanja i savjetovanja žena preduzetnica</p>	<p>IO: Unaprijeđeni kapaciteti na osnovu Programa podizanja kapaciteta zaposlenih</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: /</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Urađena TNA</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Sprovedene obuke na osnovu programa podizanja kapaciteta</p>	MERT,	<i>Kontinuirano</i>	<p>U okviru projekta „Podrška preduzetništvu kroz savetodavne usluge i informacione usluge za mala i srednja preduzeća“ (Direktni grant EBRD-u) koji se finansira u okviru EU IPA 2016 programa, realizuje se i aktivnost: „Podrška unapređenju poslovnog okruženja kroz povećanu izgradnju kapaciteta osoblja MERTa i poboljšanje regulative.</p>	<p>Planirano 3,000€</p> <p>/</p> <p>Utrošeno 3,000€</p> <p>Donatori</p>	

<p>1.2.1.3</p> <p>Naziv aktivnosti</p> <p>Mapiranje institucionalne infrastrukture i procjena kapaciteta institucija za podršku ženskom preduzetništvu uključujući i razvoj info tački za preduzetništvo žena s invaliditetom</p>	<p>IO: Urađeno mapiranje i izvršena procjena kapaciteta</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: NA</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Sprovedeno mapiranje i urađena TNA</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: /</p>	<p>MERT, APŽ</p>	<p>IV kvartal 2022</p>	<p>Prilikom izrade web portala www.zenskibiznis.me, radni tim je izvršio mapiranje institucija/organizacija koje se bave aktivnostima od značaja za razvoj ženskog preduzetništva (uključujući procjenu kapaciteta) i njihove kontakte objavio na portalu. Izveštaj o mapiranju je interni dokument i nije javno dostupan.</p>	<p>/</p>		
<p>Mjera 1.2.2: Povećati kapacitete i standarde u poslovanju institucija koje treba da osiguraju trend rasta ženskog preduzetništva na svim nivoima;</p>							
<p>1.2.2.1</p> <p>Naziv aktivnosti</p> <p>Mapiranje i uspostavljanje mreže jedinica (u okviru institucionalne infrastrukture) koje će biti podrška MERT-u u</p>	<p>IO: Formiranje mreže jedinica za pružanje podrške preduzetništvu žena; Informacije dostupne u <i>Informatoru</i> MERT-a</p>	<p>MERT</p>	<p>IV kvartal 2022</p>	<p>Mapiranje mreže jedinica (u okviru institucionalne infrastrukture) je bilo dio mapiranja u okviru prethodne aktivnosti. Kontakti prepoznatih</p>	<p>Planirano 5,000€</p> <p>/</p> <p>Utrošeno 0€</p> <p>Donatori</p>		

<p>aktivnostima razvoja ženskog preduzetništva, uključujući i preduzetništvo žena s invaliditetom</p>	<p>Početna vrijednost 2019/2020: /</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Izvršeno mapiranje i usvojen model mreže i unaprijeđeni kapaciteti; Ažuriran <i>Informator</i></p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Formirana mreža i jedinice za podršku ženskom preduzetništvu u svim opštinama/potpornim institucijama na teritoriji CG; Ažuriran <i>Informator</i></p>			<p>institucija/organizacija su objavljeni na portalu.</p>			
<p>Mjera 1.2.3. Razviti model obrazovanja (sticanje znanja) i osposobljavanja (sticanje vještina) neophodnog za pokretanje i razvoj ženskog preduzetništva</p>							
<p>1.2.3.1 Naziv aktivnosti</p>	<p>IO: Identifikacija potreba preduzetnica za obukom</p>	<p>MERT, APŽ, UŽP,UPCG</p>	<p>IV kvartal 2022</p>	<p>U saradnji EBRD; PKCG i MERT-a otpočete aktivnosti na pripremi</p>	<p>Planirano 5,000€ /</p>		<p>Istraživanje će biti realizovano u II i III kvartalu 2023. godine</p>

Sprovesti analizu potreba za obukama (TNA) za žene preduzetnice - postojeće i potencijalne	<p>Početna vrijednost 2019/20:</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Pilot i test Upitnika</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Urađena TNA</p>	, PKCG, IPER...		istraživanja o potrebama žena preduzetnica za treninzima i uslugama. Istraživanje će biti realizovano u II i III kvartalu 2023.godine	Utrošeno 0€ Donatori		
<p>1.2.3.2 Naziv aktivnosti</p> <p>Razviti program obuka za pokretanje i razvoj ženskog biznisa – na osnovu rezultata TNA analize</p>	<p>IO: Razvijanje obuka na osnovu utvrđenih potreba preduzetnica</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: /</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: /</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Usvojen program obuka za žene preduzetnice</p>	MERT, APŽ, UŽP,UPCG , PKCG, IPER...	IV kvartal 2022	Nakon sprovedenog istraživanja iz tačke 1.2.3.1 biće razvijen program obuka	/		Program obuka će biti razvijen 2024.god, u skladu sa rezultatima/ preporukama prethodno sprovedenog istraživanja
<p>1.2.3.3 Naziv aktivnosti</p>	<p>IO: Unapređenje kapaciteta pružaoca usluga</p>	MERT, APŽ, UPGC,	IV kvartal 2022	Dvije predstavnice UPGC su u novembru 2022. dobile trenerske	/	/	

<p>Jačati i razvijati kapacitete pružaoca usluga koji se bave organizacijom obuka za žene preduzetnice</p>	<p>Početna vrijednost 2019/20: Broj treninga</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Održan 1 specijalizovani trening za pružaoce usluga</p> <p>Ciljna vrijednost 2022:</p>	<p>PKCG, IPER...</p>		<p>licence za sprovođenje ILO programa edukacije GET Ahead (Rod i preduzetništvo zajedno). U postupku dobijanja licence, predstavnice UPCG su završile petodnevni trening za trenere ILO <i>GET Ahead</i> programa, a zatim su, kao trenerice, organizovale i održale 4 obuke za žene preduzetnice.</p>			
<p>1.2.3.4 Naziv aktivnosti</p> <p>Jačati i razvijati kapacitete pružaoca usluga koji se bave organizacijom obuka za potencijalne preduzetnice koje pripadaju ranjivim kategorijama (uključujući žene sa niskim nivom</p>	<p>IO: Unapređenje kapaciteta pružaoca usluga</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: Broj treninga</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Održan 1 specijalizovani</p>	<p>ILO u saradnji sa MERT, APŽ, UPCG</p>	<p>IV kvartal 2022</p>	<p>U okviru ILO programa GET Ahead, u CG su održane brojne preduzetničke obuke koje je pohađalo 180 žena (uključujući žene iz ranjivih kategorija), od koji je čak 39 pokrenulo</p>	<p>/</p>	<p>/</p>	<p>/</p>

<p>vještina, neaktivne žene, žene iz ruralnih sredina) prema ILO metodologiji Rod i preduzetništvo (Gender and Enterperneurship Together – GET Ahead)</p>	<p>trening za pružaoce usluga</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: /</p>			<p>sopstveni biznis. Obuke je vodilo 13 obučenih trenera/ica kojima su krajem 2022. uručene trenerske licence za ILO program GET Ahead (predstavnici/e UPCG, ZZZCG, Fakulteta za turizam i hotelijerstvo UCG i lokalnih samouprava Bar, Herceg Novi, Kotor i Ulcinj). Navedene aktivnosti realizovane su kroz dva projekta ILO-a koji su finansijski podržali Zajednički fond UN-a za održivi razvoj i Fond za dobro upravljanje Vlade Ujedinjenog Kraljevstva, a sproveli su ih UPCG i Lokalna partnerstva za</p>			
---	---	--	--	--	--	--	--

				<p>zapošljavanje (LPZ) formirana na nivou 4 opštine.</p> <p>PKCG je organizovala okrugli sto na temu „Iseljavanje mladih“ 19.10.2022</p> <p>https://komora.me/saopstenja/iseljavanje-mladih-iz-crne-gore</p> <p>Obuci je prisustvovalo 19 učesnika, od čega je 13 žena.</p>			
STRATEŠKI CILJ 2			OBEZBJEĐIVANJE BOLJEG PRISTUPA FINANSIJAMA I JAČANJE KONKURENTNOSTI ŽENSKOG BIZNISA				
Operativni cilj 2.1			Bolji pristup finansijama				
Indikator učinka	Početna vrijednost 2019/20		Ciljna vrijednost 2022		Ostvarena vrijednost na kraju 2022.		
<p>Podignut nivo dostupnosti i raspoloživosti finansijske podrške ženama preduzetnicama</p> <p>Broj žena preduzetnica podržanih kroz finansijsku programsku podršku</p>	143		182		270 (128 MERT +142 IRFCG)		

Aktivnost koja utiče na realizaciju Strateškog cilja 2	Indikator rezultata za period 2021-2022. godina	Nadležne institucije	Rok (datum početka i planirani datum završetka)	Stepen realizacije	Planirana/utroše na sredstva	Novi rok i obrazloženje	Preporuka
Mjera 2.1.1 Poboljšati dostupnost postojećih i razvoj novih finansijskih instrumenata za finansiranje biznisa shodno potrebama žena preduzetnica, uključujući žene iz osjetljivih kategorija (korisnice mjera socijalne zaštite, samohrane majke, mlade žene, žene s invaliditetom, žene koje žive u ruralnim područjima i sl.);							
2.1.1.1 Naziv aktivnosti Uraditi mapiranje raspoloživih - postojećih instrumenata finansijske podrške za žene preduzetnice	IO: Utvrđeni predlozi za unapređenje finansijske podrške ženama preduzetnicama Početna vrijednost 2019/20: / Ciljna vrijednost 2021: Usvojeni nalazi i preporuke Ciljna vrijednost 2022:	IPER, APŽ...	IV kvartal 2022	Prilikom pripreme za izradu web portala www.zenskibiznis.me , mapirani su raspoloživi-postojeći instrumenati finansijske podrške za žene i dostupni su na portalu.	/		
2.1.1.2 Naziv aktivnosti Formulisati predlog i mehanizam za uspostavljanje novih i proširenje postojećih	IO: Broj kreditnih linija za preduzetnice i broj finansiranih projekata žena preduzetnica, uz	IRF, MERT	IV kvartal 2022	IRF je za 2022 godinu odobrio ženama preduzetnicama 19,2mil€, kroz 142 odobrena projekta.	Planirano 0 € / Utrošeno 19,641,364.74€		MERT je kroz Program za unapređenje konkurentnosti privrede 2022, Program za razvoj prerađivačke

<p>instrumenata finansijske podrške za žene preduzetnice (uključujući žene iz osjetljivih kategorija)</p>	<p>ukupan iznos kred.sredstava</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: U periodu 2019-2020. god. (zaključno sa 30.11.2020.g.), u okviru 3 linije IRF-a finansirano 47 projekata žena preduzetnica, ukupne vrijednosti 1.563.200€; U okviru Programa za unapređenje konkurentnosti privrede, koji je sprovodio MERT, podržano 100 MMSP u vlasništvu žena (ukupna vrijednosti 357.411,17€).</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Utvrđene preporuke za unapređenje</p>			<p>IRF je za 2022 god imao 3 programa finansijske podrške koji su namijenjeni isključivo ženama preduzetnicama. Takođe i kroz ostale programe podrške IRF-a preduzetnice mogu da apliciraju i dobiju finansijsku podršku.</p> <p>U okviru programa finansijske podrške koje sprovodi MERT (Program za unapređenje konkurentnosti privrede 2022, Program za razvoj prerađivačke industrije i Program za razvoj i promociju zanatstva), u 6 od 9 Programskih linija (PL) , uvedene su specifične stimulatívne mjere za privredna društva u</p>	<p>Nacionalni budžet (441,364.74€) i Javni sektor (19,2mil€)</p>		<p><i>industrije i Program za razvoj i promociju zanatstva,</i> (kroz 9 programskih linija) podržao 128 projekata MMSP u vlasništvu žena, u ukupnom iznosu od 918,038.13€. Ovdje navedena sredstva, u iznosu od 441,364.74€, nijesu pomenuta kroz OC 2.2</p>
---	---	--	--	---	---	--	--

	<p>instrumenata fiansijske podrške</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: /</p>			<p>većinskom vlasništvu žena. Kroz 9 PL podržano 128 projekata MMSP u vlasništvu žena u ukupnom iznosu od 918,038.13€. MMSP u većinskom vlasništvu žena Dodijeljeno je 31% ukupno dodijeljenih sredstava.</p> <p>(Ukupno podržano 359 MMSP u ukupnom iznosu od 2,978,916.07€)</p>			
<p>2.1.1.3 Naziv aktivnosti</p> <p>Obezbjedenje finansijske podrške ženskom preduzetništvu na lokalnom nivou – kroz redovnu raspodjelu sredstava iz budžeta opština (bespovratna sredstva)</p>	<p>IO: Broj lokalnih samouprava koje su definisale budžetska sredstva za podršku ženskom preduzetništvu; Ukupan iznos sredstava</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: 12</p>	<p>Lokalne samoupra ve, u saradnji sa <i>Ženskom političkom mrežom</i> UNDP, MLJMP</p>	<p>Kontinuirano</p>	<p>13 lokalnih samouprava je opredijelilo sredstva u iznosu od 445,000.00€. U toku 2022.godine 6 lokalnih samouprava su izvršile raspodjelu sredstva. Iznos raspodijeljenih</p>	<p>Planirano 150.000€</p> <p>/</p> <p>Utrošeno 251,569.32€</p> <p>Budžet lokalnih samouprava</p>		

	<p>opština je donijelo Odluku o opredjeljivanju sredstava u budžetima, dok je 9 opština započelo realizaciju Odluke (opredijeljeno 208.000 eura bespovratnih sredstava za žensko preduzetništvo). Opština Budva je raspisala (ponovljeni) javni konkurs za podršku ženskom preduzetništvu za 2020. godinu (opredijeljeno 75.000 eura za tu namjenu)</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: 12 opština da opredijeli ukupan iznos od 140.000 eura ženskim biznisima u svojim opštinama</p>			<p>sredstava je <u>251,569.32 €</u></p>			
--	--	--	--	--	--	--	--

	<p>Ciljna vrijednost 2022: 13 opština da opredijeli ukupan iznos od 150.000 eura ženskim biznisima u svojim opštinama</p>						
<p>2.1.1.4 Naziv aktivnosti</p> <p>Povećati učešće žena preduzetnica – korisnica kreditnih sredstava dostupnih kroz <i>Program za kontinuirano stimulisanje zapošljavanja i preduzetništva</i> (pod uslovima koji su povoljniji od tržišnih)</p>	<p>IO: Broj žena korisnica kreditnih sredstava odobrenih kroz <i>Program</i></p> <p>Početna vrijednost 2019/20: U periodu 2019-2020.g. (zaključno sa 9.11.2020.g.) obezbijedena kreditna sredstva za 19 projekata žena, u ukupnoj vrijednosti od 135.000€</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Budžetom ZZZCG za 2021.g., za podsticaj za preduzetništvo je</p>	ZZZCG	IV kvartal 2021	Program nije bio planiran i nije se sprovodio u 2022. godini	/	/	Program završen u 2021.

	<p>planirano 70.000 € - za zapošljavanje 14 lica. Minimum 30% planiranih sredstava je namijenjeno za nosioce ženskog pola.</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: /</p>						
<p>2.1.1.5 Naziv aktivnosti</p> <p>Povećati učešća žena preduzetnica u realizaciji <i>Programa grantova za samozapošljavanje</i></p>	<p>IO: Broj odobrenih grantova/iznos sredstava za žene</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: U 2019.g. odobrena 44 granta osobama ženskog pola, a u 2020.g. odobrena 139 grantova osobama ženskog pola</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Poziv ZZZCG planiran za mart 2021.g. završava</p>	ZZZCG	Program je završen Pozivom u 2021. i nije bilo odobravanja grantova u 2022. godini	Program nije bio planiran i nije se sprovodio u 2022. godini	/	/	Program završen u 2021.

	<p>dodjelom grantova i zaključivanjem ugovora krajem 2021. godine. Programom je opredijeljeno 1.138.000€ (za 45% od ukupnog iznosa) i 50 grantova za žene preduzetnice</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: /</p>						
<p>2.1.1.6 Naziv aktivnosti</p> <p>Uraditi analizu uspostavljanja Garantnog fonda/scheme za žene preduzetnice</p>	<p>IO: Uspostavljanje i operativnost Garantnog fonda</p> <p>Početna vrijednost 2019: /</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Urađena analiza</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: /</p>	<p>IRF, MERT, MF</p>	<p>IV kvartal 2022</p>	<p>Početkom 2022 godine bio je pripremljen nacrt zakona o Kreditno garantnom fondu ali se od njega odustalo. Sada je ponovo na MERT-u, MF i IRF- u da uz neophodnu međunarodnu tehničku pomoć i odgovarajuća budžetska izdavanja zajednički dodju do najboljeg rješenja za uspostavljanje</p>	/		

				<p>Kreditno garantnog fonda.</p> <p>Za 2022 godinu IRF u svojoj ponudi ima kreditne linije koje mogu da koriste postojeće preduzetnice i za koje nijesu potrebna sredstva obezbjedjenja u vidu hipoteke na nepokretnostima- EU COSME za investicije i EU COSME za obrtna sredstva. Riječ je o kreditnim linijama koje se naslanjaju na program Evropske unije koji je namijenjen razvoju konkurentnosti preduzetnica/ka i preduzeća u Evropskoj uniji i zemljama kandidatima za ulazak u članstvo. (u saradnji sa Evropskim</p>			
--	--	--	--	---	--	--	--

				Investicionim Fondom)			
<p>2.1.1.7. Preispitati mogućnost da se u postupcima javnih nabavki obezbijedi veće učešće žena preduzetnica primjenom specifičnih socijanih kriterijuma</p>	<p>IO: Urađena analiza/studija izvodljivosti Početna vrijednost 2019: / Ciljna vrijednost 2021: Urađena analiza sa predlogom preporuka sa ciljem povećanja učešća žena preduzetnica u postupcima javnih nabavki Ciljna vrijednost 2022:</p>	MF, MERT	IV kvartal 2022	<p>Na predlog SCC, izmijenjen član 118 Zakona o javnim nabavkama. je izmijenjen tako da sada glasi:</p> <p>Odnos cijene i kvaliteta</p> <p>Član 118</p> <p>Odnos cijene i kvaliteta utvrđuje se na osnovu parametara koji mogu da obuhvate:</p> <p>1) kvalitet, uključujući tehničke, estetske i funkcionalne karakteristike, dostupnost rješenja za sve korisnike, socijalne, ekološke i inovativne karakteristike</p>	/		

				<p>trgovine i uslova trgovanja;</p> <p>2) organizaciju, kvalifikacije i iskustvo lica kojima će biti povjereno izvršenje predmeta nabavke, kada iskustvo lica može da ima značajan uticaj na nivo uspješnosti izvršenja predmeta nabavke ili</p> <p>3) uslugu nakon prodaje i tehničku pomoć, uslove isporuke, kao što su vrijeme isporuke, proces isporuke, rok isporuke ili rok izvršenja.</p> <p>Naručilac mora kao parametre iz stava 1 tačka 2 ovog člana koji se odnose na organizaciju, da predvidi procenat:</p>			
--	--	--	--	---	--	--	--

- učešća žena u broju lica koja će ponuđač angažovati na izvršenju predmeta nabavke;

- učešća žena u ukupnom broju zaposlenih kod ponuđača;

- udjela žena u vlasničkoj strukturi ponuđača.

Iznos bodova po osnovu parametara iz stava 2 ovog člana ne može da bude veći od 5% od ukupnog utvrđenog maksimalnog broja bodova.

Ako je cijena unaprijed utvrđena, ponude se vrednuju samo po osnovu parametara kvaliteta.

				<p>Odnos cijene i kvaliteta određuje se tako da iznos bodova po osnovu cijene ne može biti veći od 90% ukupnog utvrđenog maksimalnog broja bodova.</p> <p>Izmjene i dopune su stupile na snagu 04.02.2023. godine.</p>			
<p>2.1.1.8</p> <p>Obezbijediti program start-up business podrške za žene iz ranjivih grupa (Romkinje, samohrane majke, žrtve nasilja itd.)</p>	<p>IO: Program; Broj podržanih žena preduzetnica</p> <p>Početna vrijednost 2019: /</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Kroz program podržano 5 žena iz ranjivih grupa</p>	<p>MRSS⁹</p> <p>(Ministarsvo rada i socijalnog staranja)</p>	<p>IV kvartal 2022</p>	<p>Kroz aktivnost Pružanje usluga pripreme za zapošljavanje – individualno savjetovanje za padnike Roma i Egipćana koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih lica, ZZZCG je pružio podršku za 42 lica, od čega je 25 žena.</p>	<p>Planirano 40,000€</p> <p>/</p> <p>Utrošeno 20,000€</p> <p>Donatori</p>		

⁹ Akcionim planu Strategije za razvoj ženskog preduzetništva u Crnoj Gori 2021-2024, za 2021-2022. nosilac aktivnosti je bio MEK (Ministarstvo ekonomije) u međuvremenu je Direktorat za rad i zapošljavanje pripao Ministarstvu rada i socijalnog staranja pa je i nosilac aktivnosti MRSS

	<p>Ciljna vrijednost 2022: Kroz program podržano 8 žena iz ranjivih grupa</p>			<p>U okviru druge faze projekta realizovanog uz finansijsku podršku ILO, UPCG je učesnicama obuke koje su napravile najbolje biznis planove dodijelila grantove u ukupnom iznosu od 20.000 eura (ugovori u iznosu od po 3.333 eur zaključeni su sa 6 žena, od čega 2 pripadaju ranjivim kategorijama).</p> <p>UPCG je u periodu maj - jun 2022. god, u okviru projekta „Mlade žene preduzetnice“, organizovala tri obuke (u Podgorici, Kotoru i Nikšiću), u trajanju od po pet dana. Obuku je prošlo 46 mladih nezaposlenih žena zainteresovanih za</p>			
--	--	--	--	---	--	--	--

				pokretanje biznisa, među kojima su bile i one koje pripadaju ranjivim kategorijama (lica sa invaliditetom: 6, Romkinje: 7, žrtve nasilja: 1).			
Mjera 2.1.2 Unaprijediti finansijsku pismenost žena preduzetnica							
2.1.2.1 Naziv aktivnosti	IO: Broj žena edukovanih za programe finansijske podrške Početna vrijednost 2019/20: Sve žene koje su konkurisale za sredstva iz <i>Inoviranog programa za kontinuirano stimulisanje zapošljavanja i preduzetništva u CG ZZZCG</i> (28 žena) prošle edukaciju "Pružanje	IRF, ZZZ, MERT, lokalne samouprave, donatori... u saradnji sa poslovnim asocijacija ma žena, poslodava čkim udruženji ma....	IV kvartal 2022	IRF kroz proces odobrenja i realizacije kreditnih sredstava, posebno kada su u pitanju žene-početnice u biznisu pruža i nefinansijsku podršku. Najviše u smislu koordinacije i savjeta vezanih za izradu biznis plana i realizaciju investicije. Za kreditnu linija za početnice i početnike u biznisu koju IRFCG realizuje u saradnji sa MERT-om,	Planirano 11,000€ / Utrošeno 11,000€ Donatori		

	<p>elementarnih znanja iz oblasti preduzetništva"</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Realizovane obuke za sve aplikantkinje programa finansijske podrške</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Realizovane obuke za sve aplikantkinje programa finansijske podrške</p>			<p>buduće preduzetnice se prijavljuju po javnom pozivu MERT-a i dužne su da prodju obuke- edukacije organizovane od strane MERT-a kako bi nakon toga stekle uslove za razmatranje dobijanja finansijske podrške IRF-a.</p>			
<p>2.1.2.2 Naziv aktivnosti</p> <p>Organizovati obuku za žene preduzetnice (postojeće i potencijalne) iz oblasti finansijske pismenosti (npr. faktoring, finansijski menadžment...)</p>	<p>IO: Broj obuka; Broj žena polaznica obuka</p> <p>Početna vrijednost 2019: N/A</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Održana 1 obuka; Obuku prošlo 15 polaznica</p>	<p>EBRD, PKCG, UPCG i ILO, APŽ, IPER...</p>	<p>IV kvartal 2022</p>	<p>UPCG je u okviru projekta "Mlade žene preduzetnice" organizovala obuke za 46 mladih nezaposlenih žena zainteresovanih za pokretanje biznisa. Teme obuke: finansijski ciklus poslovanja, upravljanje novčanim</p>	<p>Planirano 5,000€ / Utrošeno 29,870 € Donatori i privatni sektor</p>		

	<p>Ciljna vrijednost 2022: Održana 1 obuka; Obuku prošlo 15 polaznica</p>		<p>sredstvima firme, knjigovodstvo....</p> <p>PKCG organizovala je sledeće skupove iz oblasti finansijske pismenosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> -seminar „Obracun zarada i drugih ličnih primanja“ https://komora.me/obrazovanje/obracun-zarada-i-drugih-liicnih-primanja (ukupan broj učensika 64 od čega je bilo žena 53) -seminar „ Izazovi primjene obračuna zarada i druih ličnih primanja“ https://komora.me/obrazovanje/5-ways-to-set-up-your-project-for-success (ukupan broj učensika 31 od čega je bilo žena 22) -seminar „Koncept rizika u biznisu i finansijama“ 			
--	--	--	---	--	--	--

				https://komora.me/announcement/koncept-rizika-u-biznisu-i-finansijama-seminar (ukupan broj učesnika 40 od čega je bilo žena 35) -okrugli sto „Otvorena pitanja i izazovi u poreskoj politici Crne Gore“ https://komora.me/poslovni-ambijent/otvorena-pitanja-i-izazovi-u-poreskoj-politici-crne-gore (ukupan broj učesnika 32 od čega je bilo žena 14)			
2.1.2.3 Naziv aktivnosti Organizovati obuku za startovanje biznisa za žene iz ranjivih grupa (Romkinje, samohrane majke, žene s invaliditetom, žrtve nasilja itd.)	IO: Broj obuka; Broj žena polaznica obuka Početna vrijednost 2019: N/A Ciljna vrijednost 2021: Održana 1 obuka; Obuku	MERT, Privredna udruženja I asocijacije	IV kvartal 2022	Kroz aktivnost Pružanje usluga pripreme za zapošljavanje – individualno savjetovanje za padnike Roma i Egipćana koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih lica, ZZZCG je pružio	Planirano 5,000€ / / Utrošeno 0 € UPGC:	/	/

	<p>prošlo 5 polaznica</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Održana 1 obuka; Obuku prošlo 15 polaznica</p>			<p>podršku za 42 lica od čega 25 žena.</p> <p>UPCG je u periodu maj - jun 2022. god, u okviru projekta „Mlade žene preduzetnice“, organizovala tri obuke (u Podgorici, Kotoru i Nikšiću), u trajanju od po pet dana. Obuku je prošlo 46 mladih nezaposlenih žena zainteresovanih za pokretanje biznisa, među kojima su bile i one koje pripadaju ranjivim kategorijama (lica sa invaliditetom: 6, Romkinje: 7, žrtve nasilja: 1). Projekat UPCG realizovan je uz podršku ILO, a kroz program koji finansira Zajednički fond UN-a za održivi razvoj (Joint SDG Fund).</p>	<p>U okviru iznosa u prethodnoj aktivnosti</p>		
--	--	--	--	--	--	--	--

				<p>Udruženje preduzetnica Crne Gore je partner Organizaciji Podrška osobama sa invaliditetom i realizuje projekat "Unapređenje radnih kvalifikacija i povećanje šanse za zaposlenje i samozaposlenje NEET mladih". Projekat se realizuje u okviru projekta „WB&T for EmploYouth“ koji finansira Evropska unija. ,</p> <p>Ciljna grupa su NEET mladi i mlada lica sa invaliditetom iz Glavnog Grada, gradske opštine Golubovci, Tuzi i iz lokalne i šire društvene zajednice. Obuku prošlo 15 lica</p>			
Operativni cilj 2.2			Unaprijediti raspoloživost i dostupnost savjetodavnih usluga i programske podrške koja doprinosi razvoju preduzeća u vlasništvu žena preduzetnica				

<p>Indikator učinka</p> <p>Efikasna implementacije politike kroz podignut nivo raspoloživosti i dostupnosti programske podrške koja doprinosi razvoju preduzeća u valsnitvu žena preduzetnica</p> <p>SBA¹⁰ pod-diimenzija 1.b: Žensko preduzetništvo (tematski blok: Implementacija)</p>	<p>Početna vrijednost 2019/20</p> <p>3.29</p>	<p>Ciljna vrijednost 2022</p> <p>3.60</p>	<p>Ostvarena vrijednost na kraju 2022.</p> <p>4.11</p>				
<p>Mjera 2.2.1 Jačati kapacitete pružaoca usluga u cilju razumijevanja specifičnih potreba i pružanja usluga preduzeticama</p>							
<p>2.2.1.1 Naziv aktivnosti</p> <p>Organizovati događaje namijenjene informisanju i edukaciji predstavnika/ca bankarskog sektora (komercijalne banke) o mogućnostima razvoja ženskog preduzetništva putem programa kreditiranja privrednih subjekata u vlasništvu žena</p>	<p>IO: Broj održanih događaja</p> <p>Početna vrijednost 2019/2020: /</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: održan 1 okrugli sto na temu ekonomskog osnaživanja žena kroz programe kreditiranja ženskog biznisa</p>	<p>APŽ i UPCG</p>	<p>IV kvartal 2022</p>	<p>EBRD je održao niz informativnih sastanaka sa predstavnicima bankarskog sektora u Crnoj Gori i predstavio program „Žene u biznisu“. Takođe, u okviru programa održane su obuke za 26 zaposlenih u Alter Modusu i 5 zaposlenih NLB banci AD Podgorica u okviru programe Žene u biznisu.</p>	<p>/</p>		

¹⁰ Naziv indikatora u Strategiji koji se odnose na implementaciju principa SBA je preuzet iz pomenutog dokumenta.

	Ciljna vrijednost 2022: održan 1 okrugli sto						
2.2.1.2 Naziv aktivnosti Organizovati obuke za sve aktere na lokalnom nivou za pružanje podrške ženskom preduzetništvu	IO: Broj obuka, broj polaznika/ca obuka Početna vrijednost 2019/20: / Ciljna vrijednost 2021: realizovana 1 obuka za pružaoce usluga na lokalnom nivou, 10 polaznika/ca Ciljna vrijednost 2022: realizovana 1 obuka za pružaoce usluga na lokalnom nivou, 10 polaznika/ca	MERT, lokalne samouprave, APŽ, pružaoce usluga podrške preduzetništvu žena (iskoristiti mrežu mentora MERT-a)	IV kvartal 2022	13 lokalnih samouprava je opredijelilo sredstva za podršku ženskom preduzetništvu i zaposleni u tim opštinama su obučeni za pružanje podrške ženama u oblasti preduzetništva. U okviru progama "Jačanje i širenje mentoring sistema za mala i srednja preduzeća u zemljama Zapadnog Balkana", koji se realizuje u saradnji sa Japanskom agencijom za međunarodnu saradnju, organizovana je radionica u cilju podizanja znanja	Planirano 2,000€ / Utrošeno 2,000€ Budžet lokalnih samouprava		

				<p>postojećih mentora (zaposlenih u lokalnim samoupravama) na temu praktične primjene KAIZEN principa poslovanja.</p> <p>Na radionici je učestvovalo 16 mentora.</p>			
<p>2.2.1.3</p> <p>Naziv aktivnosti</p> <p>Organizovati obuke za sve aktere na nacionalnom i lokalnom nivou o potrebama žena s invaliditetom u oblasti preduzetništva</p>	<p>IO: Broj obuka, broj polaznika/ca obuka</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: /</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: realizovana 1 obuka za pružaoce usluga nanacionalnom/ lokalnom nivou, 15 polaznika/ca</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: realizovana 2 obuka za</p>	<p>MERT, lokalne samouprave, NVO mladih sa invaliditetom, APŽ, pružaoци usluga podrške preduzetništvu žena (iskoristiti mrežu mentora MERT-a)</p>	<p>IV kvartal 2022</p>	<p>Udruženje preduzetnica je u okviru projekta „Vjerujem da mogu“ mapiralo lica sa invaliditetom, kao i organizacije koje se bave podrškom osobama sa invaliditetom. Poslije održanih informativnih sastanaka održana radionica za 15 polaznika</p>	<p>Planirano 4 000€</p> <p>/</p> <p>Utrošeno 4 000€</p> <p>Donatori</p>		

	pružaocce usluga na lokalnom nivou, 20 polaznika/ca						
Mjera 2.2.2. Unaprijediti obuhvat i dostupnost usluga poslovnog savjetovanja, mentorstva i obuka shodno potrebama žena preduzetnica							
2.2.2.1 Naziv aktivnosti Organizovati biznis savjetovališta za žene preduzetnice u okviru lokalne mreže preduzetničke infrastrukture - na teritoriji cijele CG (u prostorijama jedinica lokalnih samouprava, biznis centara, biznis inkubatora, ženskih poslovnih asocijacija, udruženja poslodavaca i dr.)	IO: Broj biznis savjetovališta, Broj korisnica usluga Početna vrijednost 2019/20: Savjetovalište za žene i mlade u Podgorici sa oko 40 korisnika/ca Ciljna vrijednost 2021: Na nivou Crne Gore oko 100 korisnica Ciljna vrijednost 2022: Na nivou Crne Gore oko 120 korisnica	Lokalne samouprave, biznis centri, inkubatori , ženske poslovne asocijacije , udruženja poslodavaca i/ili druge institucije i organizacije na lokalnom nivou	Kontinuirano	MERT je kroz projekat „Norveška za vas – Crna Gora“ koji finansira Kraljevina Norveška, a u saradnji sa lokalnim samoupravama podržao osnivanje biznis info centara (BIC) u Tivtu, Kolašinu, Žabljaku i Danilovgradu. BIC će biti podrška ostatku lokalne administracije, u pružanju informacija vezanih za potrebne obuke, treninge i jedan vid konsultantskih usluga zainteresovanim MMSP, a samim tim i MMSP u vlasništvu žena U Biznis savjetovalištu za	/		

				žene i mlade (Biznis hub - Glavni grad Podgorica) održano je više događaja tokom kojih je 40 žena dobilo (besplatne) konsultantske i savjetodavne usluge koje su pružali predstavnici/e APŽ. i Unije mladih preduzetnika. Dodatno, usluge ove vrste pružane su i telefonskim putem kao i preko Zoom platforme.			
2.2.2.2 Naziv aktivnosti Organizovati program obuka za žene u biznisu (preduzetnice i menadžerke) na teme koje prate različite faze i oblasti poslovanja	IO: Broj programa obuka (radionice, seminari); Broj polaznica obuka Početna vrijednost 2019/20: / Ciljna vrijednost 2021: 3 programa obuka; Obuku prošlo 45 polaznica	APŽ, EBRD, PKCG, UPCG, MBA, IPER...	IV kvartal 2022	U okviru EU projekta "centrikomNET", UPCG je organizovala 4 obuke, na teme: Poslovni engleski jezik u turizmu, Razvoj brenda i reputacije, Vještine prodaje i odnosi sa kupcima, Razvoj ruralnog turizma. Obuke je pohađalo	Planirano 6,000€ / Utrošeno 23,200 € Donatori		

	<p>Ciljna vrijednost 2022: 3 programa obuka; Obuku prošlo 45 polaznica</p>		<p>ukupno 39 polaznika/ca, među kojima su bile i žene preduzetnice.</p> <p>EBRD: U 2022. godini, održano je 10 radionica u saradnji sa Alter Modus i NLB Bankom u okviru programa EBRD Žene u Biznisu. Obuke je prošlo više od 120 žena, a teme su bile marketing i unaprijeđenje prodaje.</p> <p>PKCG: Do septembra 2022.godine, Privredna komora je realizovala 17 okruglih stolova, 16 seminara, 2 konferencije, 7 radionica, 20 prezentacija i 11 obuka. Broj učesnica koje su</p>		
--	---	--	--	--	--

				<p>prisustvovala ovim aktivnostima:</p> <p>Uživo-1.155 i online 154</p> <p>APŽ: U 2022. godini, održala je 2 radionice na temu socijalnog preduzetništva (Balkan Women Coalition vol. II, finansira ERASMUS)</p>			
<p>2.2.2.3 Naziv aktivnosti</p> <p>Realizovati program poslovnog savjetovanja za žene preduzetnice i menadžerke</p>	<p>IO: Broj žena preduzetnica i menadžerki – korisnica programa poslovnog savjetovanja</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: Kroz program „Women in Business“, EBRD godišnje u prosjeku podrži 8 žena</p>	<p>APŽ, UPCG, EBRD</p>	<p>IV kvartal 2022</p>	<p>UPCG: U okviru svog redovnog poslovanja, UPCG pruža usluge poslovnog savjetovanja za žene preduzetnice i menadžerke.</p> <p>EBRD: Do danas, realizovana je 7 projekta poslovnog savjetovanja za žene u biznisu Kroz EBRD program sa</p>	<p>Planirano 50,000€</p> <p>/</p> <p>Utrošeno 57,162€</p> <p>Donatori (EBRD)</p>	/	

	<p>preduzetnica / žena na upravljačkim pozicijama u firmama kroz projekte poslovnog savjetovanja sa lokalnim konsultantima.</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: 20 žena preduzetnica i menadžerki – korisnica programa poslovnog savjetovanja</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: 28 žena preduzetnica i menadžerki – korisnica programa poslovnog savjetovanja</p>			<p>lokalnim konsultantima.</p> <p>U toku 2022. godine, usluge poslovnog savjetovanja koristilo 30 žena preduzetnica i menadžerki</p>			
<p>2.2.2.4 Naziv aktivnosti</p> <p>Uspostavljanje online programa podrške (obuka) za žene preduzetnice i/ili žene iz</p>	<p>IO: Broj online programa; Broj korisnica programa</p>	<p>UPCG, APŽ</p>	<p>IV kvartal 2022</p>	<p>UPCG je 14. decembra 2022. potpisala sporazum o saradnji sa HGK - Županijskom komorom Otočac iz</p>	<p>Planirano 4 000€ /</p> <p>Utrošeno 0 €</p>		

<p>posebnih kategorija (preduzetnice iz ruralnih područja, početnice u biznisu, žene u socijalnom preduzetništvu, žene u menadžmentu...)</p>	<p>Početna vrijednost 2019: /</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: 1 online program; 20 korisnica programa</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: 2 online programa; 30 korisnica</p>			<p>Hrvatske, koji predviđa realizaciju zajedničkog programa podrške za žene preduzetnice, kroz digitalnu platformu za učenje (Žene i točka Hub). Program će biti dostupan preduzeticama iz Crne Gore i Hrvatske. Realizacija navedenog programa počinje 2023. godine.</p> <p>APŽ je tokom 2022. godine realizovala više online programa podrške, u kojima je učestvovalo više od 30 učesnica</p>			
<p>2.2.2.5 Naziv aktivnosti Razviti poslovne usluge koje odražavaju potrebe žena u biznisu preko</p>	<p>IO: Razvijanje ciljanih poslovnih usluga kao podrška potrebama žena u biznisu</p>	<p>MERT</p>	<p>IV kvartal 2022</p>	<p>APŽ kotinuirano radi na informisanju svojih članica, udruživanju, organizovanju B2B</p>	<p>Planirano 3.000€ / Utrošeno 3,000€ Donatori</p>		

<p>informisanja, matchmaking-a i razmjene iskustva</p>	<p>Početna vrijednost 2019/20: NA</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Poslovne informacije dostupne na Portalu</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: B2B razmjene dva puta godišnje</p>			<p>susreta i poslovnoj saradnji.</p> <p>MERT i APŽ pripremili informacije koje su dostupne na sajtu www.zenskibiznis.me</p>			
<p>2.2.2.6 Naziv aktivnosti</p> <p>Razviti mrežu mentorki (uspješne žene u biznisu) i njihovo povezivanje sa ženama preduzetnicama (uključujući žene sa sjevera i žene iz osjetljivih kategorija)</p>	<p>IO: Broj žena mentorki; Broj preduzetnica koje su dobile mentorsku podršku</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: U toku 2019.g., 120 žena iz 6 opština pohađalo je treninge i dobilo mentorsku podršku iskusnih preduzetnica – članica APŽ</p>	<p>APŽ, UŽP, IPER, PKCG, UPCG, MBA...</p>	<p>IV kvartal 2022</p>	<p>Razvijena mreža mentora u okviru projekta koji finansira japanska ragencija JICA. Mrežu mentora čine predstavnici lokalnih samouprava, biznis inkubatora i institucija koje se bave podrškom preduzetništvu. (25 aktivnih mentora)</p> <p>Kroz projekat „Mlade žene preduzetnice“,</p>	<p>Planirano 2,000€ / Utrošeno 2,000€</p> <p>Donatori</p>		

	<p>Ciljna vrijednost 2021: 10 mentorki povezano sa 10 preduzetnica</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: 10 mentorki povezano sa 10 preduzetnica</p>			UPCG je formirala mrežu koju čini 5 mentorki. U okviru programa mentoringa koji su one realizovale, prošlo je ukupno 15 žena zainteresovanih za pokretanje biznisa (neke od njih su već registrovale svoja preduzeća).			
Mjera 2.2.3. Razviti specifične sheme podrške razvoja inovativnosti za preduzeća u vlasništvu žena preduzetnica							
<p>2.2.3.1 Naziv aktivnosti</p> <p>Povećati učešće žena preduzetnica u programima institucionalne podrške - <i>Programska linija za podršku malih ulaganja</i></p>	<p>IO: Broj MMSP u vlasništvu žena koje su dobile podršku kroz Programsku liniju za podršku malih ulaganja preduzetnika (žene i mladi)</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: Dobilo 24 MMSP u vlasništvu žena (u</p>	MERT	IV kvartal 2022	<p>Kroz ovu programsku liniju podržano 71 MMSP u većinskom vlasništvu žena u ukupnom iznosu od 307.104,80€</p> <p>(Ukupno podržano 178 MMSP u ukupnom iznosu od 759,858.84€)</p>	<p>Planirano 60,000€</p> <p>/</p> <p>Utrošeno 307,104.80€</p> <p>Nacionalni budžet</p>		

	<p>iznosu od 54,121.64€)</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: / minimum 30 podržanih MMSP u vlasništvu žena</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: minimum 30 podržanih MMSP u vlasništvu žena</p>						
<p>2.2.3.2 Naziv aktivnosti</p> <p>Realizovati shemu institucionalne podrške – <i>Programska linija za uvođenje međunarodnih standarda</i></p>	<p>IO: Broj žena preduzetnica korisnica programa podrške za <i>uvođenje međunarodnih standarda</i></p> <p>Početna vrijednost 2019/20: Podržano 38 MMSP u vlasništvu žena (u iznosu od 162,282.00€)</p>	MERT	IV kvartal 2022	<p>Kroz ovu programsku liniju podržano 17 MMSP u većinskom vlasništvu žena u ukupnom iznosu od 48,880.00€</p> <p>(Ukupno podržano 75 MMSP u ukupnom 225,415.00€)</p>	<p>Planirano 60,000€</p> <p>/</p> <p>Utrošeno 48,880.00€</p> <p>Nacionalni budžet</p>		

	<p>Ciljna vrijednost 2021: Podržano minimum 40 MMSP u vlasništvu žena</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Podržano minimum 45 MMSP u vlasništvu žena</p>						
<p>2.2.3.3 Naziv aktivnosti</p> <p>Realizovati shemu institucionalne podrške – <i>Programska linija za pružanje mentoring usluga</i></p>	<p>IO: Broj žena preduzetnica korisnica mentoring usluga</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: Podržano 4 MMSP u vlasništvu žena (u vrijednosti 12,000.00€)</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: podržano minimum 5 MMSP u vlasništvu žena</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: podržano minimum 5</p>	MERT	IV kvartal 2022	<p>Kroz ovu programsku liniju podržano 9 MMSP u većinskom vlasništvu žena</p> <p>(Ukupno podržano 22 MMSP)</p> <p>UPCG je kroz projekat „Mlade žene preduzetnice“, uz obuke, obezbijedila i mentorsku podršku za 15 žena preduzetnica.</p>	<p>Planirano 15,000€</p> <p>/</p> <p>Utrošeno 15,000€</p> <p>Nacionalni budžet</p>		

	MMSP u vlasništvu žena						
2.2.3.4 Naziv aktivnosti Realizovati grant shemu za unapređenje konkurentnosti ženskog preduzetništva - "Žene preduzetnice – novi lideri u biznisu"	IO: Broj žena preduzetnica korisnica shema podrške za unapređenje konkurentnosti Početna vrijednost 2019/20: / Ciljna vrijednost 2021: u okviru grant šeme odobreno min 15 projektnih aplikacija Ciljna vrijednost 2022: kroz grant šemu realizovano min 15 projekata započetih tokom 2021	MERT	IV kvartal 2022	Raspisan Konkurs MERT-a i predati koncept-note u decembru 2022. Javni poziv za dostavljanje sažetaka projekata je objavljen 11. novembra 2022. sa rokom do 27. decembra 2022. Štampana informativna brošura i održane dvije obuke za pisanje sažetka projekta.	Planirano 0€ / Utrošeno 1,000€ Donatori	Potpisivanje ugovora sa aplikantkinjama i početak implementacije grant sheme (dobijanje grantova) planirano za septembar 2023. S obzirom da je planirano trajanje grantova od 6 do 8 mjeseci, očekivani završetak projekata je mart, odnosno maj 2024. godine.	
Mjera 2.2.4 Podsticati žene preduzetnice na uvođenje on line promocije i trgovine i digitalnu transformaciju procesa poslovanja, i podržati žensko preduzetništvo u ključnim oblastima (IT, zelena ekonomija, kreativne industrije...)							
2.2.4.1 Naziv aktivnosti	IO: Broj žena u biznisu - korisnica podrške u oblasti	MERT, EBRD, poslovna udruženja,	IV kvartal 2022	EBRD je organizovao 10 radionica sa Alter Modusom i NLB	Planirano 2,000€		

<p>Organizovati podršku za unapređenje digitalne pismenosti žena u biznisu (preduzetnica i menadžerki) i/ili podizanje kapaciteta njihovih preduzeća u oblasti digitalizacije poslovanja i poslovnih procesa (organizacioni procesi, upravljanje ljudskim resursima, online promocija i trgovina...)</p>	<p>digitalne transformacije</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: /</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: 20 žena preduzetnica i menadžerki dobilo podršku (obuke i dr.)</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: 20 žena preduzetnica i menadžerki dobilo podršku (obuke i dr.)</p>	<p>IPC Tehnopolis, Naučno-tehnološki park, Univerziteti...</p>		<p>Bankom na temu digitalnog marketinga i promocije, kao i unaprijedjenja prodaje.</p> <p>U okviru ICT Week-a koji je u oktobru 2022. organizovao Glavni grad, u saradnji sa ICT Cortex, održana je konferencija posvećena ženama u ICT-u „Women in tech“ na kojem su učestvovalе uspješne žene koje svojim radom potvrđuju da žene zaslužuju mjesto u ovoj perspektivnoj i brzo rastućoj industriji.</p> <p>U okviru ove aktivnosti, više od 20 dobilo podršku u oblasti digitalne transformacije</p>	<p>/</p> <p>Utrošeno 2,000€</p> <p>Donatori</p>		
<p>2.2.4.2 Naziv aktivnosti</p>	<p>IO: Broj žena preduzetnica</p>	<p>MERT</p>	<p>IV kvartal 2022</p>	<p>Kroz ovu programsku liniju</p>	<p>Planirano</p>		

<p>Povećati učešće žena preduzetnica u programima institucionalne podrške – <i>Programska linija za podršku digitalizaciji</i></p>	<p>korisnica programa podrške za razvoj digitalizacije i inovativnosti</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: 14 MMSP u vlasništvu žena koje su dobile podršku kroz <i>Programsku liniju za unapređenje inovativnosti (56.606,00€)</i> i 20 žena kroz <i>Programsku liniju za unapređenje digitalizacije (iznos 72,401.53€)</i></p> <p>Ciljna vrijednost 2021: / minimum 35 podržanih MMSP u vlasništvu žena</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: minimum 35 podržanih</p>			<p>podržano 19 MMSP u većinskom vlasništvu žena u ukupnom iznosu od 84,379.94€</p> <p>(Ukupno podržano 39 MMSP u ukupnom iznosu od 215,951.94€)</p>	<p>130,000€</p> <p>/</p> <p>Utrošeno 84,379.94€</p> <p>Nacionalni budžet</p>		
--	---	--	--	---	--	--	--

	MMSP u vlasništvu žena						
2.2.4.3 Naziv aktivnosti Organizovati podršku za razvoj proizvoda/usluga i podizanje kapaciteta preduzeća u vlasništvu žena u oblasti kreativnih industrija	IO: Broj žena preduzetnica - korisnica podrške Početna vrijednost 2019/20: / Ciljna vrijednost 2021: 20 žena preduzetnica u oblasti kreativnih industrija dobile podršku (obuke, i dr.) Ciljna vrijednost 2022: 20 žena preduzetnica u oblasti kreativnih industrija dobile podršku (obuke, i dr.)	Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta	IV kvartal 2022	U organizaciji Ministarstva kulture i medija, održana radionica za razvoj ženskog preduzetništva u oblasti kreativnih industrija 20. decembra, u Kreativnom habu u Starom gradu Baru. Obuku prošlo 20 polaznica.	Planirano 5,000€ / Utrošeno 5,000€ Nacionalni budžet		
STRATEŠKI CILJ 3.		ZAGOVARANJE INTERESA I POZICIONIRANOST ŽENA PREDUZETNICA					
Operativni cilj 3.1		Jačanje ženskog preduzetništva kroz savremene forme poslovnog povezivanja i lakši pristup novim tržištima					
Indikator učinka	Početna vrijednost 2019.	Ciljna vrijednost 2022.			Ostvarena vrijednost na kraju 2022.		

Povećano povezivanje i udruživanje žena preduzetnica kroz članstvo u poslovnim mrežama		279		300		330	
Broj žena preduzetnica uključenih u poslovne mreže (poslovne asocijacije žena, klasteri)							
Aktivnost koja utiče na realizaciju Strateškog cilja 3.	Indikator rezultata za period 2021-2022. godine	Nadležne institucije	Rok (datum početka i planirani datum završetka)	Stepen realizacije	Planirana/utroše na sredstva	Novi rok i obrazloženje	Preporuka
Mjera 3.1.1 Obezbijediti sveobuhvatnu programsku podršku za uključivanje žena preduzetnica u specifične forme poslovne organizovanosti (klasteri, lanci dobavljača, socijalno preduzetništvo itd...)							
3.1.1.1 Naziv aktivnosti Podizanje svijesti žena preduzetnica putem edukacije o značaju i benefitima poslovnog umrežavanja i saradnje u okviru klastera	IO: % ženskih preduzeća koja su članice klastera Početna vrijednost 2019: NA Ciljna vrijednost 2021: U članstvu klastera	MERT	IV kvartal 2022	APŽ je u okviru prekograničnog projekta STRONGER održala niz informativnih razgovora i edukacija preduzetnica o značaju i benefitima poslovnog umrežavanja i saradnje u okviru	Planirano 3,000€ / Utrošeno 3,000€ Donatori		

	<p>participira 10% ženskih biznisa</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: U članstvu klastera participira 20% ženskih biznisa</p>			<p>klastera. Klaster Ljekobilje je osnovan 2020. godine i APŽ im redovno pruža savjetodavne usluge u cilju unaprjeđenja poslovanja.</p> <p>U članstvu klastera participira 90% ženskih biznisa</p>			
<p>3.1.1.2 Naziv aktivnosti</p> <p>Obezbjediti savjetodavnu i finansijsku podršku ženama preduzetnicama u oblasti razvoja klastera, lanaca dobavljača i drugih formi poslovne umreženosti</p>	<p>IO: Broj preduzetnica koje ucestvuju u specifičnim programima podrške umrežavanja</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: /</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: 30 preduzetnica</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: 50</p>	MERT, IPER	IV kvartal 2022	<p>Članicama klastera Ljekobilje (koga čine firme koje se bave proizvodnjom i plasmanom eko bilja), kao i ostalim preduzetnicama - članicama Asocijacije, APŽ redovno pruža savjetodavnu i edukativnu podršku.</p> <p>IPER je kroz program „Održivi uticaj na zapošljavanje u slabije razvijenim opštinama kroz podršku mladim</p>	<p>Planirano</p> <p>3,000€</p> <p>/</p> <p>Utrošeno</p> <p>59.002€</p> <p>Donatori</p>		

				<p>preduzetnicima/ca ma", podržano 8 mladih preduzetnica bespovratnim sredstvima u vrijednosti 59.002€, zahvaljući čemu su obučile 16 nezaposlenih lica i otvorile 8 novih radnih mjesta.</p> <p>Više od 50 žena učestvovalo u specifičnim programima podrške.</p>			
<p>3.1.1.3 Naziv aktivnosti</p> <p>Promocija dobrog brenda kao modela podrške ženama preduzetnicama uključenim u lance dobavljača (suppliers)</p>	<p>IO: Razvijena i primijenjena marketing strategija za dobar brend</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: /</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Promovisan 1 dobar brend</p>	MERT	IV kvartal 2022	<p>Promocija „Dobro iz Crne Gore“ je tokom 2022. god. realizovana kroz kampanju „<u>Snaga je u nama</u>“.</p> <p>Do sada, tri kompanije u vlasništvu žena imaju žig „Dobro iz Crne Gore“ (mljekara Srna, Mianja, Barska uljara)</p>	<p>Planirano 3,000€ / Utrošeno 3,000€</p> <p>Donatori</p>		

	Ciljna vrijednost 2022: Promovisana 2 dobra brenda						
3.1.1.4 Naziv aktivnosti Ekonomsko osnaživanje žena putem formiranja biznis hub-a za žene preduzetnice (regionalno)	IO: Osnovan biznis hub za žene preduzetnice Početna vrijednost 2019/20: / Ciljna vrijednost 2021: Na sjeveru CG uspostavljen regionalni hub za žene preduzetnice Ciljna vrijednost 2022: /	APŽ	IV kvartal 2022	U Podgorici posluje Birziminium Hub (bivši Centar kompetencija Podgorica, otvoren u decembru 2018. god, u saradnji Glavnog grada i UPCG) u kojem su, između ostalog, tokom 2022 sprovedene i aktivnosti namijenjene ekonomskom osnaživanju žena. U Baru posluje Kreativni hub, prevashodno namijenjen za razvoj kreativnih industrija, u kojem su tokom 2022. god, između ostalog, realizovane i obuke za žene preduzetnice.	Planirano 10,000€ / Utrošeno 10,000€ Donatori		

<p>3.1.1.5 Obezbijediti podršku za samozapošljavanje i razvoj socijalnog preduzetništva žena iz osjetljivih kategorija (žene s invaliditetom, starije žene, Romkinje, samohrane majke, žrtve nasilja...)</p>	<p>IO: Broj žena iz osjetljivih kategorija, korisnica podrške za samozapošljavanje</p> <p>Početna vrijednost 2019/2020: U 2019. god je bilo 13 nezaposlenih žena - nosilaca kredita. Od toga, 6 žena nosioca kredita je starosti preko 50 godina. Romkinja i žena sa invaliditetom nije bilo među nosiocima kredita.</p> <p>Ciljna vrijednost 2021:</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Razvijen Novi program</p>	MERT, ZZZCG	IV kvartal 2022.	<p>Ministarstvo rada i soc. staranja otpočelo aktivnosti na realizaciji IPA projekta „Podrška pametnom i inkluzivnom rastu zapošljavanja i socijalna inkluzija“.</p> <p>Projektne aktivnosti će se realizovati i u toku 2023.</p> <p>Ukupna vrijednost projekta 300.000,00 €</p> <p>Nastavak implementacije Projekta“Aktivacija žena” Povećanje kapaciteta za uključivanje žena u nepovoljnom položaju na tržište rada</p> <p>U okviru regionalnog projekta Balkan</p>	<p>Planirano 3,000€</p> <p>/</p> <p>Realizovana sredstva: 50.000,00 €</p> <p>IPA</p>	<p>Aktivnosti IPA projekta „Podrška pametnom i inkluzivnom rastu zapošljavanja i socijalna inkluzija“ biće nastavljene u toku 2023. godine</p>	

	podrške ili uspostavljeni novi stimulatívni kriterijumi u postojećim			Women Coalition vol. II (ERASMUS +) koji sprovodi APŽ, realizovan je trening trenera za socijalno preduzetništvo. Treneri održali 2 ciklusa radionica, ženama zainteresovanim za bavljenjem ovom vrstom preduzetništva			
Mjera 3.1.2 Jačati proces poslovnog umrežavanja i udruživanja žena preduzetnica i unapređivati razvoj institucionalnih kapaciteta udruženja							
3.1.2.1 Naziv aktivnosti Unaprijediti poslovno umrežavanja žena preduzetnica kroz organizovanje poslovnih foruma, sajмова, B2B susreta i sl.	IO: Povećani su prihodi u ženskom preduzetništvu Početa vrijednost 2019/20: / Ciljna vrijednost 2021: Ostvarena je poslovna saradnja između žena preduzetnica Ciljna vrijednost 2022: Ostvarena je poslovna	PKCG, poslovna udruženja. ..	IV kvartal 2022	Do kraja septembra 2022.godine, PKCG je organizovala 9 poslovnih foruma APŽ je organizovala više B2B susreta, te poslovnih susreta sa ženama iz regiona kroz Balkansku mrežu žena, AFAEMME, FCEM i mrežu sa ženama iz UAE. (Sastanci su održani on line i u hibridnom formatu)	Planirano 3,000€ / Utrošeno 3,000€ Donatori		

	saradnja između žena preduzetnica						
3.1.2.2 Naziv aktivnosti Povećati učešće žena preduzetnica u poslovnim susretima organizovanim u okviru međukomorske saradnje (Jadransko-jonski forum, Zapadno – balkanski forum.....)	IO: Povećan je broj žena u preduzetništvu Početna vrijednost 2019/20: Organizovane dvije konferencije u saradnji sa inostranim i domaćim partnerima Ciljna vrijednost 2021: Povećan broj žena preduzetnica za 2% Ciljna vrijednost 2022: Povećan broj žena preduzetnica za 2%	PKCG	IV kvartal 2022	PKCG: Predstavnice učestvovala na 12. Kongresu žena preduzetnica koji je 23-24.11.2022. organizovao Forum Jadransko-jonskih privrednih komora.	Planirano 3,000€ / Utrošeno 3,000€ Donatori		
3.1.2.3 Naziv aktivnosti Uključiti predstavnice ženskih poslovnih	IO: Učešće predstavnica ženskih biznis asocijacija u aktivnostima	MERT, IRF, ZZZ	Kontinuirano	Prilikom kreiranja kreditnih i programskih linija za žene-obavljene su određene	Planirano 0€ / Utrošeno		

<p>asocijacija u procese kreiranja i monitoringa implementacije programa koji su namijenjeni pružanju podrške ženskom preduzetništvu</p>	<p>monitoringa implementacije programa podrške za preduzetništvo žena</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: /</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Predstavnice ženskih biznis asocijacija uključene u proces monitoringa implementacije programa.</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Predstavnice ženskih biznis asocijacija uključene u proces monitoringa implementacije programa</p>			<p>konsultacije i sa predstavnicama ženskih poslovnih asocijacija. IRF je početkom 2022 godine dodijelio nagrade za 4 projekta ženama preuzetnicama a na osnovu Javnog poziva krajem 2021 godine okviru kampanje „Ona pokreće biznis“ a polazeći od ciljeva strategije ženskog preduzetništva CG 2021-2024. Kroz realizaciju ovog projekta gdje su se prijavile 32 preduzetnice registrovane 2020 i 2021 god (uslov Javnog poziva) dodijeljene su finansijske nagrade za najbolje projekte. -ukupno 18,000€</p>	<p>18.000 €</p> <p>Javni sektor</p>		
--	--	--	--	---	-------------------------------------	--	--

<p>3.1.2.4 Naziv aktivnosti</p> <p>Jačati kapacitete ženskih poslovnih asocijacija putem savjetodavne pomoći, edukacije i mentorstva - posebno za rad asocijacija u malim zajednicama i sa osjetljivim grupama žena</p>	<p>IO: Program jačanja kapaciteta ženskih poslovnih asocijacija</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: /</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Uspostavljen program jačanja kapaciteta; Realizovane aktivnosti podrške/ jačanja ženskih poslovnih asocijacija</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Realizovane aktivnosti podrške/ jačanja ženskih poslovnih asocijacija</p>	<p>MERT, UNDP</p>	<p>IV kvartal 2022</p>	<p>Kroz projekat “Podrška poslovnih žena u Istočnoj i Jugoistočnoj Evropi” otpočele aktivnosti na jačanju kapaciteta Udruženja preduzetnica Crne Gore. Aktivnosti : Dijagnostifikacija trenutnog stanja, Izrada strategije organizacije i Povećanje članstva kroz pružanje podrške iz projekta (workshop, stručne edukacije za preduzetnice, studentske posjete) od septembra 2021 do 2024 traje prijekat</p> <p>U okviru regionalnog projekta Balkan Women Coalition, finansiran kroz ERASMUS, 4 članice APŽ prošle su obuku</p>	<p>Planirano 3,000€ / Utrošeno 3,000€ Donatori</p>		
--	---	-----------------------	----------------------------	---	--	--	--

				„Trenening trenera“			
3.1.2.5 Naziv aktivnosti Organizovati nacionalne događaje (konferencije, festivali, okrugli stolovi) i partnerstvo u organizaciji i/ili učešće u međunarodnim događajima za žene u biznisu i menadžmentu	IO: Broj nacionalnih događaja; Broj međunarodnih događaja Početna vrijednost 2019/20: 2 nacionalna i 2 međunarodna događaja Ciljna vrijednost 2021: 1 nacionalni, 1 međunarodni događaj Ciljna vrijednost 2022: 2 nacionalna, 1 međunarodni događaj	UPCG, APŽ... IRF	IV kvartal 2022	IRF: Početkom marta 2022, a u saradnji sa Skupštinom Crne Gore organizovali smo prvu Nacionalnu konferenciju „Ekonomska osnaživanje žena u Crnoj Gori - Smanjenje rodne jaza za inkluzivni postpandemijski oporavak“ Cilj konferencije je bio obezbjeđivanje finansijske inkluzije žena na nacionalnom nivou i sprovođenje rodno osjetljivog odgovora na krizu kako bi se obezbijedio inkluzivni i zeleni ekonomski oporavak. UPCG i globalna mreža žena liderki -	Planirano 7,000€ / Utrošeno 7.000€ Javni sektor, Nacionalni budžet, Privatni sektor (IRF: 5,000€, MERT: 1.000€, UPCG: 1.000€)		

				<p>G100, u partnerstvu sa MERT, organizovali su konferenciju „Ekonomsko osnaživanje žena: Podrška ženskom preduzetništvu i liderstvu“. Događaj je održan 27. septembra 2022. u Podgorici, u okviru <i>G100 Women's Balkan Tour</i> – serije događaja koji su tokom septembra 2022. organizovani u svim zemljama regiona.</p> <p>UPCG je bila poslovni partner 7. Međunarodne konferencije o ženama u preduzetništvu „Žene i točka“ koja je održana 2.12.2022.god. u Hrvatskoj (hibridni format - uživo i online), u organizaciji HGK - Županijske komore</p>			
--	--	--	--	--	--	--	--

				Otočac. Jedna od panelistkinja bila je i preduzetnica iz Crne Gore - članica Odbora UPCG za digitalnu transformaciju.			
Mjera 3.1.3 Razviti program podrške razvoja izvozno orijentisanih preduzetnica i olakšati im pristup novim tržištima i internacionalizaciji poslovanja							
3.1.3.1 Naziv aktivnosti Podrška poslovanju izvozno orijentisanih biznisa žena kroz linije za podršku internacionalizaciji	IO: Broj preduzetnica koje su podržane u nastupu na izvoznim tržištima Početna vrijednost 2019/2020: / Ciljna vrijednost 2021: 5 Ciljna vrijednost 2022: 5	MERT		MERT uveo Programsku liniju za podršku internacionalizaciji. Kroz ovu programsku liniju podržano 1 MMSP u većinskom vlasništvu žena u ukupnom iznosu od 1.000,00 (Ukupno podržano 9 MMSP u ukupnom iznosu od 16,248.63€)	Planirano 5,000€ / Utrošeno 1,000€ Nacionalni budžet		
3.1.3.2 Naziv aktivnosti Realizovati obuku „Procjena izvozne spremnosti žena preduzetnica“	IO: Razvijen alat za procjenu izvozne spremnosti preduzetnica; Broj preduzetnica	MERT, UNDP		Kroz IPA 2016 Projekat “Promovisanje internacionalizacije privrede Crne Gore sa fokusom na MSP” sprovedena obuka za 21 MSP.	Planirano 3,000€ / Utrošeno 3.000€ IPA		

	<p>Početna vrijednost 2019/2020: 0</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Razvijen alat; Procijenjena izvozna spremnost 3 preduzetnice</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Procijenjena izvozna spremnost 5 preduzetnica</p>			Jedno MSP u vlasništvu žene i 5 žena zaposlenih u porodičnoj firmi pohađale obuku o procjeni izvozne spremnosti.			
<p>3.1.3.3 Naziv aktivnosti</p> <p>Organizovati specijalizovane obuke o nastupu na ino tržištu i internacionalizaciji poslovanja za žene preduzetnice („Prvi put izvozim“)</p>	<p>IO: Broj održanih obuka</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: 0</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Realizovana 1 obuka</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Realizovana 1 obuka</p>	MERT, UNDP		Kroz IPA 2016 Projekat “Promovisanje internacionalizacije privrede Crne Gore sa fokusom na MSP” sprovedena obuka za 21 MSP. Jedno MSP u vlasništvu žene i 5 žena zaposlenih u porodičnoj firmi pohađale obuku.	Planirano 2,000€ / Utrošeno 2,000€ IPA		

Operativni cilj 3.2		Promovisanje i podsticanje efikasne implementacije politike ženskog preduzetništva					
Indikator učinka		Početna vrijednost 2019	Ciljna vrijednost 2022			Ostvarena vrijednost na kraju 2022	
Obezbjeđivanje funkcionalne implementacije politike ženskog preduzetništva							
SBA ¹¹ pod-diimenzija 1.b: Žensko preduzetništvo (tematski blok: Monitoring i evaluacija)		2.60	3.10			3.50	
Mjera 3.2.1 Jačati i promovisati partnerstvo udruženja žena preduzetnica sa javnim sektorom i akademskom zajednicom u podsticanju razvoja ženskog preduzetništva							
3.2.1.1 Naziv aktivnosti	IO: Broj održanih događaja (sastanci, konferencije...)	MERT, Univerzitet CG, Univerzitet Donja Gorica, Univerzitet Mediteran, APŽ, UŽP...		Predstavnici MERTa su aktivno učestvovali na svim događajima koje su organizovale partnerske organizacije/institucije. MERT je bio partner UPCG prilikom organizacije konferencije „Ekonomsko osnaživanje žena: Podrška ženskom preduzetništvu i liderstvu“. u Podgorici, u okviru	Planirano 1,000€ / Utrošeno 1,000€ Nacionalni budžet		
Unaprijediti saradnju i partnerstvo ženskih poslovnih asocijacija sa javnim sektorom i/ili akademskom zajednicom u okviru programa istraživanja i razvojnih projekata koji su od značaja za unapređenje poslovanja postojećih i osnivanje novih preduzeća u vlasništvu žena	Početna vrijednost 2019/20: / Ciljna vrijednost 2021: Održan minimum 1 sastanak (postignut dogovor o saradnji)						

¹¹ Naziv indikatora u Strategiji koji se odnose na implementaciju principa SBA je preuzet iz pomenutog dokumenta.

	Ciljna vrijednost 2022: Održan minimum 1 sastanak i realizovana minimum 1 zajednička aktivnost)			<p><i>G100 Women's Balkan Tour.</i></p> <p>Posebno značajno je učešće na EIGE Gender Equality Forum 2022 u Briselu</p> <p>APŽ 2021: Učešće na konferencijama u organizaciji drugih državnih institucija i NVO. APŽ održava kontinuiranu saradnju sa javnim sektorom, akademskom zajednicom i ostalim nevladinim organizacijama koje se bave pružanjem podrške preduzetništvu (UPCG, UMP, UŽP...)</p>			
<p>3.2.1.2 Naziv aktivnosti</p> <p>Promovisati sheme podrške za razvoj inovativnih aktivnosti</p>	IO: Broj organizovanih aktivnosti promocije shema podrške	MERT, opštine, ženske poslovne asocijacije	I kvartal 2022.	MER promovisao Program za unaprjeđenje konkurentnosti privrede 2022.	Planirano 3,000€ / Utrošeno 3,500€		

<p>MMSP u vlasništvu žena – na teritoriji svih opština u CG</p>	<p>Početna vrijednost 2019/20: /</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Organizovan 1 događaj i medijska promocija (tradicionalni i online mediji)</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Organizovana 2 događaja i medijska promocija</p>	<p>poslodavačka udruženja. ..</p>		<p>UPCG je sa predstavnicima MER-a, u februaru 2022.god, organizovala događaj na kojem su predstavljeni Programi podrške MER-a za razvoj privrede. Učesnici događaja (preko 50) bili su predstavnici/e kompanija članica UPCG. Detaljnije na: http://poslodavci.org/aktuelnosti/vijesti/predstavnici-ministarstva-ekonomskog-razvoja-predstavili-programe-podrske-za-razvoj-privrede-u-iznosu-od-5-2-mil/</p> <p>PKCG je organizovala promociju javnog konkursa za sufinansiranje inovacione djelatnosti u 2022.</p>	<p>Nacionalni budžet (3,000€) i Privatni sektor (500 €)</p>		
---	---	---------------------------------------	--	--	---	--	--

				<p>godini https://komora.me/saopstenja/predstavljene-programske-linije-podrske-inovacionoj-djelatnosti-za-2022 (Ukupan broj učesnika 22, ukupan broj žena 15)</p>			
<p>3.2.1.3 Naziv aktivnosti</p> <p>Promovisati saradnju javnog i privatnog sektora u oblasti ekonomskog osnaživanja žena i razvoja ženskog preduzetništva, kroz aktivnosti Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine CG (ORR)</p>	<p>IO: Broj organizovanih okruglih stolova ORR na temu ekonomskog osnaživanja žena i razvoja ženskog preduzetništva i zaključaka proslijeđenih medijima i zainteresovanoj javnosti</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: Od 2008. god. održane 3 sjednice Odbora sa ovom temom i 1 regionalna</p>	<p>ORR Skupštine CG partneri: MERT, APŽ, UPCG</p>	<p>IV kvartal 2022</p>	<p>- ORR, Odbor za ekonomiju, finansije i budžet i IRFCG su 4. marta organizovali prvu Nacionalnu konferenciju „Ekonomsko osnaživanje žena u Crnoj Gori - Smanjenje rodnog jaza za inkluzivni postpandemijski oporavak“ u okviru kampanje „Ona pokreće biznis“. Na događaju je usvojena <i>Akciona agenda ekonomskog osnaživanja žena u Crnoj Gori</i>, a</p>	<p>Planirano 1,200€ / Utrošeno 1,200€</p> <p>Nacionalni budžet</p>		

	<p>(Cetinjski parlamentarni forum)</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Održati okrugli sto u organizaciji Odbora, u saradnji sa predstavnicima javnog i privatnog sektora, sa temom ekonomskog osnaživanja žena i razvoja ženskog preduzetništva i zaključke sa okruglog stola podijeliti sa javnošću</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Održati okrugli sto u organizaciji Odbora, u saradnji sa predstavnicima javnog i privatnog sektora, sa</p>			<p>dodijeljene su i nagrade IRF-a za najbolje investicione projekte za žene u biznisu.</p> <p>- Na temu "Rodno odgovorno budžetiranje - priprema i popunjavanje budžetskih obrazaca", 15. februara je održan sastanak predstavnika/ca ORR i Državne revizorske institucije, organizovan uz podršku SCC.</p> <p>- Na temu nastavka dijaloga o ROB, predsjednica ORR učestvovala je na sastanku koji su 12. oktobra organizovali SCC i Misija OEBS-a CG.</p> <p>- ORR i Misija OEBS-a u CG su 24. novembra organizovali radionicu za 23</p>			
--	--	--	--	---	--	--	--

	<p>temom ekonomskog osnaživanja žena i razvoja ženskog preduzetništva i zaključke sa okruglog stola podijeliti sa javnošću</p>			<p>službenika/ce iz različitih organizacionih jedinica skupštinske Službe, u cilju realizacije mjera iz Plana aktivnosti za rodno odgovornu Skupštinu. Službenicima/cama su predstavljene i instrukcije za popunjavanje budžetske izjave i dati primjeri dobre uporedne prakse. - Predsjednica ORR je 29. septembra održala sastanak sa predstavnicima Kancelarije Svjetske banke za CG, na temu: „Napredak postignut u podsticanju rodne ravnopravnosti i preostalim izazovima u daljem unapređenju rodne ravnopravnosti u zemlji, sa ciljem ažuriranja Procjene rodne</p>			
--	--	--	--	---	--	--	--

				ravnopravnost, aktivnosti koju redovno sprovodi Svjetska banka“.			
Mjera 3.2.2 Obezbjediti organizovanu i permanentnu promociju i omogućiti veću vidljivost uspješnih žena u biznisu – preduzetnica i menadžerki (nacionalni dan žena preduzetnica, konferencije, okrugli stolovi, sajmovi, dodjela nagrada za preduzetnice i menadžerke...)							
3.2.2.1 Naziv aktivnosti	IO: Broj i vrsta pružene podrške	MERT, MPLJMP, ženske poslovne asocijacije , poslodavačka udruženja	I kvartal 2022	Predstavnici Ministarstva ekonomskog razvoja su prilikom svih gostovanja u medijima isticali važnost što većeg učešća žena u preduzetništvu kao i specifičnih stimulativnih mjera koje je ministarstvo implementiralo u Program za unaprjeđenje konkurentnosti privrede. UPCG je u toku 2022. nastavila saradnju sa MER/MERT u dijelu koji se odnosi na promociju ženskog preduzetništva i uspješnih žena u biznisu i	Planirano 4,000€ / Utrošeno 4,000€ Nacionalni budžet		
Uspostaviti institucionalnu podršku/partnerstvo u aktivnostima promocije uloge i značaja ženskog preduzetništva, kao i uspješnih poslovnih žena u biznisu i menadžmentu (partnerstvo u medijskim nastupima, organizaciji događaja, sprovođenju promotivnih kampanja i sl.)	Početna vrijednost 2019: Ciljna vrijednost 2021: Kontinuirani medijski nastupi, partnerstvo u 2 događaja Ciljna vrijednost 2022: Kontinuirani medijski nastupi, partnerstvo u 2 događaja i 1 kampanji						

			<p>menadžmentu. Aktivnosti koje se posebno izdvajaju su konferencija UPCG i G100 koja je održana u partnerstvu sa MERT (septembar), kao i tradicionalni događaj UPCG "NAJ menadžerke u Crnoj Gori" u kojem je ministar učestvovao u ceremoniji dodjele godišnjih nagrada UPCG (decembar).</p> <p>Udruženje preduzetnica CG je 18-19. novembra organizovalo Sajam ženskog preduzetništva. Ovaj tradicionalan događaj održan je u Podgorici, u okviru Međunarodne nedjelje preduzetništva. Takođe, Udruženje je od 6. do 9. novembra, u Baru,</p>			
--	--	--	---	--	--	--

				<p>organizovalo Internacionalnu konferenciju ženskog preduzetništva "Politike za žene preduzetnice" i Međunarodno takmičenje „Preduzeće koje podržava porodicu“ („Family friendly company“). Tom prilikom, izabrano je 10 laureatkinja iz BiH, Bugarske, Crne Gore, Sjeverne Makedonije i Srbije kojima je predstavnic njemačke Zanatske Komore Koblenz uručila nagrade <i>Power Women 2022</i>.</p>			
<p>3.2.2.2 Naziv aktivnosti</p> <p>Unapređenje i razvoj aktivnosti promocije ženskog preduzetništva i uspješnih poslovnih</p>	<p>IO: Broj i vrsta aktivnosti promocije</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: /</p>	APŽ		<p>APŽ realizuje kontinuiranu kampanju promocije ženskog preduzetništva i primjera dobre prakse, kroz</p>	<p>Planirano 4,000€ / Utrošeno 4,000€</p>		

<p>inicijativa žena u biznisu, uz međusobnu saradnju i učešće svih relevantnih stejkholdera</p>	<p>Ciljna vrijednost 2021: Održane dvije konferencije: tematska (za jedan sektor/oblast) i opšta (za žensko preduzetništvo)</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Održane dvije konferencije: tematska (za jedan sektor/oblast) i opšta (za žensko preduzetništvo)</p>		<p>intervjue, gostovanja, saopštenja, aktivnosti na društvenim mrežama.</p> <p>UNDP je objavio publikaciju - "Kvantitativno i kvalitativno istraživanje "Rodno ogledalo medija u Crnoj Gori" obuhvatilo je analizu medijskih sadržaja, a dobijeni su podaci o rodnom paritetu su pokazali kakva je slika žena u crnogorskim medijima, koliko se procentualno u vijestima pojavljuju muškarci i žene, te koliko i o čemu govore oba pola u različitim oblastima." Na linku: https://www.undp.org/cnr/montenegr</p>	<p>Donatori</p>		
---	---	--	--	-----------------	--	--

[o/publications/rod-no-ogledalo-medija-u-crnoj-gori](#)

Udruženje preduzetnica CG je 20. maja organizovalo svoj tradicionalan događaj - Internacionalnu konferenciju "Moć žene" koja je održana na temu: „Mediji i uloga medija u rodnoj ravnopravnosti i ekonomskom osnaživanju žena u biznisu". Pored panel diskusija, na konferenciji je upriličena i dodjela godišnjih nagrada za doprinos razvoju ženskog preduzetništva u zemlji i regionu. Ove godine, Udruženje je dodijelilo nagrade za 2020. i 2021.

<p>3.2.2.3 Naziv aktivnosti</p> <p>Organizovati promotivne kampanje za povećanje vidljivosti uspješnih žena u biznisu u medijima (preduzetnice, menadžerke..)</p>	<p>IO: Broj događaja koji se organizuju u cilju medijske promocije uspješnih preduzetnica</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: /</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Održane 2 konferencije; Medijska promocija za 3 uspješne žene u biznisu</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Održane 2 konferencije; Medijska promocija za 6 uspješnih žena u biznisu</p>	<p>UNDP, MERT, APŽ, UPŽ, UPCG... IRF PKCG</p>	<p>II kvartal 2022</p>	<p>UPCG: U cilju promocije uspješnih poslovnih žena, UPCG je za određene medijske nastupe, u kojima se obrađuju stručne teme i od interesa su za CG privredu, kao svoje predstavnice delegirala upravo žene preduzetnice – članice UPCG.</p> <p>IRF: Iz sopstvenih sredstava kroz određene video forme IRF je tokom 2022 godine promovisao odabrane priče uspješnih preduzetnica. Ovi video materijali su distribuirani štampanim i elektronskim medijima (portali i TV) i putem društvenih mreža.</p> <p>Organizovana medijska promocija</p>	<p>Planirano 6,000€ / Utrošeno 6,000€</p> <p>Javni sektor Privatni sektor</p>		
--	---	---	------------------------	---	---	--	--

				laureatkinja nagrada <i>Top Women Business Montenegro 2022.</i>			
3.2.2.4 Naziv aktivnosti Dodjela godišnjih nagrada za najuspješnije žene menadžerke u CG	IO: Kategorije nagrada; Broj nagrada Početna vrijednost 2019/20: UPCG je 2019. god dodijelila 12 „UPCG nagrade za NAJ menadžerke“, u 4 kategorije (javni sektor, privreda, civilni sektor, mediji) Ciljna vrijednost 2021: Dodijeljeno 12 nagrada, u 4 kategorije Ciljna vrijednost 2022: Dodijeljeno 12 nagrada, u 4 kategorije	UPCG PKCG	UPCG: II i IV kvartal 2022	UPCG je 2022. organizovala dva događaja u okviru kojih je upriličena svečana ceremonija dodjele tradicionalnih, godišnjih nagrada UPCG “NAJ menadžerke u Crnoj Gori”. Nagrade UPCG su ravnopravne, a dodjeljuju se u četiri kategorije: Privreda, Javni sektor, Civilni sektor, Mediji. Na prvom događaju (17. jun) UPCG je proglasila 9 laureatkinja za 2021. god. (8 nagrada „NAJ menadžerke“, 1 Posebno priznanje). Na drugom događaju (14. decembar)	Planirano 8,000€ / Utrošeno 8,000€ Privatni sektor	/	/

				<p>UPCG je proglasila 11 laureatkinja za 2022. god (10 nagrada „NAJ menadžerke“, 1 Posebno priznanje). U cilju veće vidljivosti, UPCG je organizovala promociju laureatkinja u medijima, na sajtu i društvenim mrežama UPCG.</p> <p>Kao laureatkinje nagrada <i>Top Women Business Montenegro 2022</i> proglašene su 4 žene koje upravljaju MMS i velikim preduzećima (najbolja po poslovnim prihodima u 2021). Nagrade su dodijeljene 1. decembra, u okviru istoimenog projekta čiji je pokretač BI</p>			
--	--	--	--	--	--	--	--

				Communication, analitički partner je BI Consulting, institucionalni partneri su UNDP, IRF, PKCG i SCC, a NLB banka A. D. Podgorica je generalni pokrovitelj, i mikrofinansijska institucija Alter Modus.			
3.2.2.5 Naziv aktivnosti Dodjela godišnjih nagrada za najuspješnije žene preduzetnice u CG	IO: Kategorije nagrada; Broj nagrada Početna vrijednost 2019/20: Povodom 10 godina, APŽ je 2019. god dodijelila priznanja i zahvalnice preduzeticama i menadžerkama iz CG, predstavnicama/ ima javnog sektora i međunarodnih organizacija,	APŽ PKCG		Kao laureatkinje nagrada Top Women Business Montenegro 2022 proglašene su 3 žene vlasnice MMSP (najbolja po poslovnim prihodima u 2021). Nagrade su dodijeljene 1. decembra, u okviru istoimenog projekta čiji je pokretač BI Communication, analitički partner je BI Consulting, institucionalni partneri su UNDP, IRF, PKCG i SCC, a	Planirano 8,000€ / Utrošeno 8,000€ Donatori		

	<p>ženskim poslovnim asocijacijama iz BiH i S. Makedonije</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Dodijeljene nagrade u nekoliko kategorija</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Dodijeljene nagrade u nekoliko kategorija</p>			<p>NLB banka A. D. Podgorica je generalni pokrovitelj, i mikrofinansijska institucija Alter Modus.</p>			
<p>3.2.2.6 Naziv aktivnosti</p> <p>Medijski promovisati uspješne poslovne žene, kao i ulogu i značaj većeg učešća žena u biznisu i menadžmentu</p>	<p>IO: Broj objava u medijima</p> <p>Početna vrijednost 2019: /</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: 4 objave u medijima</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: 6 objava</p>	<p>UPCG, APŽ</p>	<p>I kvartal 2022</p>	<p>UPCG: Medijska promocija uloge i značaja ženskog preduzetništva i menadžmenta, kao i uspješnih poslovnih žena, predstavlja aktivnost koju UPCG realizuje u kontinuitetu, od svog osnivanja.</p> <p>MLjMP je podržalo projekat „Rušimo</p>	<p>Planirano 0€</p> <p>/</p> <p>Utrošeno 23,800€</p> <p>Nacionalni budžet (12.400,00€) i Donatori (11.400,00€)</p>		

			<p>predrasude o uspješnim i poslovnim ženama“ koji je realizovala APŽ, a koji je imao za cilj smanjenje nivoa rodni stereotipa i predrasudama prema poslovnim i uspješnim ženama. Realizacija projektne kampanje uticala je na podizanje svijesti o uspješnim ženama i promociji ženskom preduzetništvu. Projektom je bilo obuhvaćeno stanovništvo 6 gradova, u kojima su distribuirani leafleti i poster.</p> <p>Udruženje preduzetnica učestvovalo u regionalnom projektu „Women book“(Uključeno 6 zemalja: Srbija, BiH, Kosovo, Albanija,</p>			
--	--	--	--	--	--	--

				Makedonija i Crna Gora). Kroz projekat „I love Balkan“ održana 3 web sastanka sa ženama iz regiona, kroz koje je promovisana Ženska knjiga, a u septembru je održana regionalna konferenciju u Prištini (Prisustovalo 10 preduzetnica iz CG)			
Mjera 3.2.3 Razmjenjivati primjere dobre prakse i uspostaviti integrisanu web platformu ženskog preduzetništva							
3.2.3.1 Naziv aktivnosti Promovisati primjere dobre prakse žena preduzetnica u <i>Glasniku</i> PKCG	IO: Povećan broj članica Unapređena uloga udruženja Početna vrijednost 2019: Objavljeno 10 intervjua u Glasniku sa ženama preduzeticama Ciljna vrijednost 2021: Unaprijeđena vidljivost žena na	PKCG		PKCG je objavila 8 izdanja Glasnika (jedno izdanje je dvobroj). U njima se nalaze intervjui sa 23 preduzetnice.	Planirano 1,000€ / Utrošeno 1,000€ Privatni sektor		

	menadžerskim pozicijama						
	Ciljna vrijednost 2022: Unaprijeđena vidljivost žena na menadžerskim pozicijama						
3.2.3.2 Naziv aktivnosti Uspostaviti nacionalni web portal za žene u biznisu, koji daje pregled ključnih dokumenata (propisi, strategije...), tematskih publikacija, istraživanja, korisnih informacija i obavještenja (raspisani konkursi, najave obuka i konferencija...), poslovnih savjeta za pokretanje i razvoj biznisa i upravljanje poslovnim procesima, intervjua sa uspješnim poslovnim ženama, video materijala i dr. sadržaja koji je od značaja za održivo poslovanje žena u biznisu	IO: Uspostavljen nacionalni web portal za žene u biznisu Početna vrijednost 2019/20: / Ciljna vrijednost 2021: Web portal je kreiran i operativan Ciljna vrijednost 2022: Web portal se održava i redovno ažurira, uz nove funkcionalnosti	MERT, APŽ		Aktivan web portal za žene u biznisu www.zenskibiznis.me	Planirano 8,000€ / Utrošeno 8,000€ Donatori		

Mjera 3.2.4 Realizovati kampanju podizanja svijesti javnosti o mjerama koje podstiču rodnu ravnopravnost i ekonomsko osnaživanje žena i doprinose većem učešću žena u biznisu i menadžmentu (jednakost žena i muškaraca u oblasti imovinskih prava – naslijeđenih i stečenih, usklađivanje poslovnog i porodičnog života i sl.)

<p>3.2.4.1 Naziv aktivnosti</p> <p>Sprovesti kampanje podizanja svijesti i aktiviranja žena da koriste svoja imovinska prava kako bi lakše stvorile uslove za bavljenje preduzetništvom (u smislu resursa, materijalne valorizacije, obezbjeđenja kolaterala...)</p>	<p>IO: Realizovana kampanja podizanja svijesti žena o jednakim imovinskim pravima žena i muškaraca</p> <p>Početna vrijednost 2019/20: /</p> <p>Ciljna vrijednost 2021: Kreirana i realizovana 1 kampanja</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Kreirana i realizovana 1 kampanja</p>	<p>MERT, UNDP, APŽ... IRF</p>	<p>I kvartal 2022</p>	<p>Uz finansijsku podršku Ministarstva ljudskih i manjinskih prava, NVO Sigurna ženska kuća je realizovala projekat „Ne dijeli djecu, podijeli imovinu“. Kroz projektinu kampanju, kreiran je informativni liflet o pravima žena na nasljedstvo i distribuiran građanima putem info kornera, u 16 opština. Održani su i individualni sastanci sa 47 notara/ki u 16 opština. Na facebook i instagram stranici Sigurne ženske kuće „Ne dijeli djecu, podijeli imovinu“ promovisano je imovinsko pravo</p>	<p>Planirano 8,000€</p> <p>/</p> <p>Utrošeno 11,000 €</p> <p>Nacionalni budžet</p>		
---	---	-------------------------------	-----------------------	---	--	--	--

				<p>žena, koje doprinos prevazilaženju tradicionalnih barijera. Objave na društvenim mrežama pregledane su više od 300.000 puta, a preko 150.000 građana/ki je informisano o temi. Popularnosti kampanje doprinjelo je i kreiranje sadržaja kampanje od strane popularne influencerke Zombijane, kao i djeljenje sadržaja velikom broju njenih pratilaca na društvenim mrežama. Kampanja je vođena i na albanskom jeziku, a isti su pregledani više od 30.000 puta. Ovim projektom je direktno podržano i informisano 210 žena koje su se</p>			
--	--	--	--	--	--	--	--

			<p>direktno obratile za pomoć Sigurnoj ženskoj kući. Tim putem su informisane o njihovim pravima, a korisnicama kojima je bilo potrebno, pružena je pravna pomoć i savjetovanje. Sve navedeno ima za cilj podizanje svijesti građana/ki, osnaživanje žena da se ne odriču svoje imovine te ima pozitivan uticaj na smanjenje običajnog prava.</p> <p>IRF CG je u 2022 godini sproveo istraživanje koje se dijelom odnosilo i na razvoj ženskog preduzetništva sa akcentom na podizanje svijesti i veće aktiviranje žena u biznisu. Takođe, predstavnici IRF su</p>			
--	--	--	--	--	--	--

				<p>učestvovali u brojnim konferencijama organizovanim s ciljem podizanja svijesti o rodnoj ravnopravnosti. IRF je bio jedan od partnera i institucionalni pokrovitelj projekta "Izložene" i procesa ekonomskog i sveukupnog osnaživanja žena u crnoj Gori. (decembar 2022.)</p>			
--	--	--	--	---	--	--	--

Preporuke

Crna Gora, kao zemlja kandidat za članstvo u EU, kontinuirano usklađuje ciljeve programske politike za žensko preduzetništvo sa ključnim evropskim strateškim dokumentima koji prate oblast obrazovanja, zapošljavanja, razvoja ljudskih resursa i politike razvoja malih i srednjih preduzeća.

Prikaz realizacije ispunjenosti definisanih planiranih aktivnosti upućuje na zaključak da je u izvještajnom periodu rađeno na velikom broju aktivnosti koje su rezultirale i da je napravljen zadovoljavajući pozitivan efekat i unapređenje u svim oblastima. Posebno je poboljšana dostupnost finansijskih sredstava i to iz Javnog sektora (IRFCG) i Nacionalnog Budžeta, što znači da je važnost ženskog preduzetništva konačno prepoznata i da joj je dat prioritet. Takođe, potrebno je napomenuti da je veliki broj projekata podrške razvoju ženskog preduzetništva realizovan na principu odozdo-na-gore, u okviru privatnog i NVO sektora. U narednom periodu potrebno je nastaviti sa postojećim programima podrške, kao i sa razvojem novih, ali i dodatno raditi na jačanju koordinacije u proces planiranja i realizacije programa u okviru javnog, privatnog i NVO sektora, a sve u cilju ostvarenja definisanih ciljeva Strategije.

Nalazi i preporuke ovog Izvještaja, čine osnov za sprovođenje daljih aktivnosti na razvoju ženskog preduzetništva. U koncipiranju preporuka za naredni period korišćeni su sljedeći kriterijumi:

- Nivo ostvarenja i realizacije aktivnosti definisanih u okviru „Akcionog plana Strategije razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori 2021-2024., za 2022. godinu“,
- Preliminarne preporuke SBA dokumenta o ostvarenom napretku u ovoj oblasti.

Na tim osnovama, u narednom periodu mjere podrške, shodno principu kontinuiteta trebaju tokom 2023. godine biti usmjerene na:

- Dalje unaprjeđenje poslovnog ambijenta za preduzetnice i sektor MMSP u cjelini,
- Dalje unaprjeđenje targetirane finansijske podrške preduzeticama,
- Dalje unaprjeđenje potrebnih znanja i vještina potencijalnih i postojećih preduzetnica u različitim fazama razvoja biznisa,
- Dalje unaprjeđenje promocije i umrežavanja preduzetnica koje će obezbjediti veću vidljivost i uticaj na donosioce odluka

Posebno se izdvajaju preporuke za realizaciju sljedećih mjera:

- Dodatno unaprjeđenje pristupa finansijama, posebno imajući u vidu potrebu za uslugama Kreditno-garantnog fonda ili šema, kreditnih linija za koje nisu potrebna čvrsta sredstva obezbjeđenja, kao i drugih, sličnih modela finansiranja – strateški cilj 2
- Unaprjeđenje poslovnih usluga i poslovnog savjetovanja na osnovu analize potreba i na tim osnovama kreirane specifične programske podrške preduzeticama – strateški cilj 2

- Unaprjeđenje nefinansijske podrške početnicama u biznisu (informacije, treninzi, konsalting, mentoring, itd) i povezivanje sa finansijskom podrškom za pokretanje biznisa žena preduzetnica – strateški cilj 2
- Unapređenje postojeće i razvoj nove poslovne infrastrukture u opštinama sva tri regiona (inkubatori, biznis centri, inovacioni startup centri, coworking prostori) kako bi se ista stavila u funkciju promocije i podrške razvoja biznisa u vlasništvu žena – strateški cilj 2
- Razvoj novih programa edukacije iz oblasti digitalnog poslovanja koji preduzetnicama olakšava primjenu naprednih ICT rješenja, kao i pristup inovativnim tehnologijama i digitalnoj infrastrukturi – strateški cilj 2
- Razvoj programa podrške za inicijative preduzetnica iz oblasti cirkularne ekonomije, s posebnim naglaskom na one čiji je cilj pokretanje i razvoj zelenih preduzeća, odnosno zeleno poslovanje – strateški cilj 2.

Za dalji razvoj ženskog preduzetništva u Crnoj Gori, značajne su i sljedeće preporuke iz Izvještaja OECD-a “Indeks politike za MSP: Zapadni Balkan i Turska 2022”:

- **Na nivou sistema treba razviti pristup za praćenje ženskog preduzetništva, uključujući rodno razvrstane podatke** koordinisane u partnerstvu sa Zavodom za statistiku Crne Gore. Ovaj proces treba uskladiti sa relevantnim međunarodnim standardima, kao i rodnim indikatorima UN-a i Eurostat-a. Mjerenje stope, forme i rasta preduzetničke aktivnosti žena od ključnog je značaja za potpunije razumijevanje načina na koji žene preduzetnice doprinose ekonomiji i društvu i podržavaju javnu politiku zasnovanu na dokazima – strateški cilj 1
- **Potrebno je unaprijediti praćenje i evaluaciju politika**, kao i promjena nastalih kao rezultat intervencija po pitanju podsticanja ženskog preduzetništva. Ojačati transparentnost i vidljivost napretka i podrške ženskom preduzetništvu kroz godišnje izvještaje o napretku i njihovom uticaju (kvantitativni podaci, te kvalitativna analiza napretka i njihovog uticaja na žene preduzetnice i njihova preduzeća) – strateški cilj 1
- **Predstavnice ženskih preduzetničkih udruženja treba uključiti u Vladina tijela** (savjete, odbore) koji donose odluke na najvišem nivou i na kojima se raspravlja o ekonomskom razvoju i konkurentnosti, kako bi se osiguralo da se glas žena uključi u uticajne strukture vlasti – strateški cilj 1
- **Treba razvijati jedinstveni portal za žensko preduzetništvo, kako bi se informacije i resursi objedinili na nacionalnom nivou.** Time bi se povećao pristup i vidljivost podrške preduzetničkoj karijeri žena. Trebalo bi da okupi informacije i resurse svih relevantnih institucija, organizacija i partnera, što takođe može podržati bolje razumijevanje nedostataka ili dupliranja preporuka – strateški cilj 3.

Nalazi i preporuke ovog Izvještaja čine osnov za sprovođenje daljih aktivnosti na polju podsticanja razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori.